

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

الحق
علیه
صاحب
الرحمة

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

از دیدگاه قرآن و عترت

غنا و موسیقی

حضرت آیه الله حیدر تهرانی کربلائی
حضرت آیه الله حیدر تهرانی کربلائی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

غنا و موسیقی از دیدگاه قران و عترت

نویسنده:

حیدر تربتی کربلایی

ناشر چاپی:

مolf

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	غنا و موسیقی از دیدگاه قرآن و عترت
۷	مشخصات کتاب
۷	اشاره
۱۱	فهرست مطالب
۱۴	مقدمات
۱۴	اشاره
۲۱	آنان که امرهدایت گری بر عهده دارند
۲۲	و هرگز نیاز ندارد به روز شود ...
۲۴	در این واویلاي گناه چه کنیم ؟
۲۷	غنا و موسیقی از دیدگاه قرآن کریم
۲۷	آیه یکم:
۲۸	آیه دوم:
۲۸	آیه سوم:
۲۹	آیه چهارم:
۲۹	آیه پنجم:
۳۰	آیه ششم:
۳۴	آیه هفتم:
۳۵	آیه هشتم:
۳۹	آیه نهم:
۴۱	آیه دهم:
۴۴	غنا و موسیقی از دیدگاه اهل بیت اطهار علیهم السلام
۴۴	نهی الهی جل جلاله
۴۴	نهی نبوی صلی الله علیه و آله

- ۴۴ ..... مأموریتی الهی
- ۴۵ ..... نردبان فحشاء
- ۴۵ ..... مانند شکوفه؟! ...
- ۴۷ ..... آشیانه دو رویی
- ۴۷ ..... تهی دستی
- ۴۷ ..... پست ترین مخلوق
- ۴۷ ..... حرام محض
- ۴۹ ..... آموزش کفر ...
- ۴۹ ..... پای کوبی شیطان ...
- ۴۹ ..... نفرین کیوتران
- ۵۰ ..... ناامن و بی نور
- ۵۰ ..... غضب الهی
- ۵۰ ..... حشر نوازنده و ...
- ۵۲ ..... نشانه آخر الزمان
- ۵۵ ..... رساله دیگری درباره موسیقی و نوازندگی
- ۵۵ ..... اشاره
- ۵۶ ..... حکم غنا و موسیقی چیست؟
- ۵۷ ..... سؤال: حکمت تحریم موسیقی چیست؟
- ۵۸ ..... پی نوشت ها
- ۶۹ ..... کتاب نامه
- ۷۳ ..... برخی از تالیفات فارسی حضرت آیت الله شیخ حیدر تربتی کربلائی مدّ ظلّه
- ۷۶ ..... درباره مرکز

غنا و موسیقی از دیدگاه قرآن و عترت

مشخصات کتاب

سرشناسه: غنا و موسیقی از دیدگاه قرآن و عترت

نام پدیدآورنده: حضرت آیه الله حیدر تربتی کربلانی

تایپ و ویرایش: محدثه تربتی

طرح جلد: محدثه تربتی

رایانامه: Zabihe.ale.mohammad@gmail.com

وبگاه: Torbatikarbalaee.loxblog.com

شماره تماس: 0913700461

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر برای مؤلف محفوظ است.

خیراندیش دیجیتال: انجمن مددکاری امام زمان (عج) اصفهان

ص: 1

اشاره

غنا و موسیقی از دیدگاه قرآن و عترت

حضرت آیه الله حیدر تربتی کربلائی

ص: 2

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ص: 3

مقدمات... 7

آنان که امرهدایت گری بر عهده دارند... 12

و هرگز نیاز ندارد به روز شود... 13

در این واویلای گناه چه کنیم؟... 15

غنا و موسیقی از دیدگاه قرآن کریم... 17

آیه یکم:

آیه دوم: 18...

آیه سوم:

آیه چهارم: 19...

آیه پنجم:

آیه ششم: 20 ...

آیه هفتم: 22...

آیه هشتم: 23...

آیه نهم: 25 ...

آیه دهم: 26 ...

غنا و موسیقی از دیدگاه اهل بیت اطهار علیهم السّلام... 29

ص: 5

نهی الهی

نهی نبوی صلی الله علیه وآله

مأموریتی الهی

نردبان فحشاء... 30

مانند شکوفه؟! ...

آشیانه دورویی... 31

تهی دستی

پست ترین مخلوق

حرام محض

آموزش کفر... 32

پای کوبی شیطان...

نفرین کبوتران... 33

ناامن و بی نور

غضب الهی

حشر نوازنده و ...

نشانه آخر الزمان... 34

رساله دیگری درباره موسیقی و نوازندگی... 37

حکم غنا و موسیقی چیست؟... 38

حکمت تحریم موسیقی چیست؟... 39

پی نوشت ها... 40

کتابنامه... 49

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَأَفْضَلِ الصَّلَوَاتِ وَالتَّحِيَّاتِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ ، وَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ وَ ظَالِمِيهِمْ وَ غَاصِبِي حُقُوقِهِمْ ، مُخَالَفِيهِمْ وَ

وَ مُنْكَرِي فَضَائِلِهِمْ وَ مَنَاقِبِهِمْ وَ مُدَّعِي شُؤْنِهِمْ وَ مَرَاتِبِهِمْ وَ الرَّاضِينَ بِذَلِكَ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ

الله تعالی می فرماید:

قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْئِيًّ وَفُرَادَىٰ... (1)

بگو (ای پیامبر!) همانا شما را به یک چیز پند می دهم، این که برای الله دوتا دوتا و تک

تک بپاخیزید ....

الله تعالی انسان را خلق نمود و خود آگاه است که طبیعت واقعی انسان (2) به چه چیز گرایش دارد و پاسخ صحیح به این گرایش ها کدام است. و این از لطف او بود که پاسخ به این نیازها را در قالبی به نام دین نهاد تا بشر بداند، آنچه را باید بداند.

آنچه با نام ارزش های معنوی تلقی می شود، فقط یک گفتار نیست، سیره ای است که در کلام خلاصه شده و با جاری شدن آن در جامعه پرتوهای هدایت تابش می گیرند و راه را روشن می کنند. راهی که برای پیمودن آن آمده ایم. راهی که انتهای آن مردی است از تبار نور، مردی

ص: 7

1- سوره (34) سبأ آیه 46.

2- سوره (30) الروم آیه 31: « فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ».

راست قامت و مهربان، که همه ما روزی باید پاسخگوی او باشیم.

روزی باید ببینیم چطور جواب محبت های او را داده و چه به درگاهش می بریم؟ (1)

دانستن این موضوع که نافرمانی از آنچه تحت عنوان وحی از آن یاد می شود، چه تبعات و آثاری را به دنبال دارد، بسیار مهم است. زیرا از این جاست که پی می بریم خداوند نیازی به من و ما ندارد و خود قادر مطلق است و اگر فرمان او را بر دیده نهیم، رستگار خواهیم بود و چنانچه نافرمانی او را سرلوحه رفتار کنیم، خود و خانواده و جامعه خود را درگیر آثار زیانبار این نافرمانی کرده ایم.

آنچه امروزه شاهد آن هستیم، چیزی جز ندانستن، رسیدگی نکردن یا لجبازی بدون علم، نیست؛ لجاجتی که به دنبال ناآگاهی از سیمای واقعی وحی به وجود آمده. و این من و ما هستیم که باید به آنان که نمی دانند، بگوییم تا بدانند و به آنان که گوشزد نمی کنند، بگوئیم تا آگاه باشند و به آنان که سیمای واقعی وحی را ندیده اند، نشان دهیم آنچه را که می توان دید و همه به هم کمک کنیم تا رنگ ها عوض شوند و سمت و سوها، یک جهت واحد بگیرند و به درستی که این جهت همان است که خداوند تعیین فرموده، همان که خداوند خود فرمود تبعیتش کنید تا رستگار شوید؛ (2) راه مردی که گناهان من قلبش را به درد می آورد و اشک را از

چشمانش جاری می سازد.

امام عزیزی که شاید هرگز او را ندیده باشیم ولی قلب هایمان را صاحب است.

امروز آنچه ما را از واقعیت دین دور می کند « توجیه گناه » و « تفسیر » هایی است که شیطان می پسندد، اما خدا آن را قصد ننموده، هوس های آلوده آن را زیبا می بینند، اما قلب امام عزیزمان را به درد می آورد.

شیطان هر زمان حربه ای جدید می سازد و هر روز به شکلی در می آید.

باید دانست که او از کار نمی نشیند و می خواهد آخرین تلاش خود را برای گمراه نمودن انسان، به کاربندد. دنیای او صحنه نمایشی است که امروزه با بیان لغات و بازی با الفاظ آن را اجرا می کند. و می بینیم در این زمان، که سخن از فکر روشن و روشنفکری است، از این راه به دل های پاک

ص: 8

1- سوره (19) التوبة آیه 105: « وَقُلْ اَعْمَلُوا فَاَسَدِي اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُوْلُهُ وَالْمُؤْمِنُوْنَ وَسُرُّدُوْنَ اِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ».

2- سوره (6) الأنعام آیه 154: « وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوْهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيْلِهِ ذَلِكُمْ وَصَاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ».

جوانان نفوذ کرده و آنان را غافل می نماید و گمراه می کند و سپس برای این که آنان را از سرزنش های نفس لوامه یا همان وجدان برهاند، گناهان را برایشان «توجیه می کند ... و این جا است که دیگر تصورش را هم نمی توان کرد که جامعه به چه شکلی در خواهد آمد؟ آیا دیگر حتی می تواند لباس زیبای لفظ را که خود سرپوش گناهِش قرار داده، در آورد و زشتی گناه را ببیند و باور کند؟ دیگر حرب های جدید به میدان آمده، که نام آن را «دلیل» می گذارد، در

حالی که واقعیت آن را نمی بیند و نمی داند «دلیل» را جایگزین «توجیه» کرده و مصمم ادامه می دهد...، تا نا کجا آباد ... .

روی سخن با همه ماست، همه ما، کسانی که خود را پیرو مکتب علوی می دانند، آنان که قرآن را در میان دست های خود می گیرند و تلاوت می کنند و می خواهند عمل کنند، اما ... شاید راه را گم کرده اند.

اصل مسلم این است که خداوند متعال، آفریدگار مهربان جهان، آنچه را پاک است و سودمند، حلال و آنچه را ناپاک است و برای حیات مادی و معنوی بشر زیان بار، حرام نموده است. و این یکی از الطاف اوست. همچنان که در قرآن کریم فرموده است:

وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ.

و خداوند برای ایشان آنچه را پاک باشد، حلال و آنچه را ناپاک باشد، حرام نمود. (1)

او پیامبران الهی و جانشینان آنان را برای بیان حلال و حرام فرستاد و به وسیله متابعت از فرمان ایشان، پاک را از ناپاک جدا می کند: « لِيُمَيِّزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ » (2)، و خدا با لطفی که در حق ما روا داشته، راه را به وسیله ایشان نمایان می سازد. قرآن را می فرستد تا هدایت باشد و اهل بیت اطهار علیهم السلام را می فرستد تا معنای این هدایت را بیان کنند.

و ابلاغ را به پیامبر امر می فرماید تا کسی نگوید نمی دانستم یا نفهمیدم. (3)

او برای دانستن و فهمیدن تک تک ما، راهی گذاشته است، و آن را به لطف خود با چهارده

ات

ص: 9

1- سوره (7) الأعراف آیه 158.

2- سوره (8) الأنفال آیه 38.

3- سوره (4) النساء آیه 14: «... وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَدْخُلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ». سوره (4) النساء آیه 60: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا». سوره (4) النساء آیه 70: «مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا». سوره (4) النساء آیه 81: «مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى

فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا». سورة (24) النور آية 53: «وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقْهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ». سورة (33) الأحزاب آية 72: «... وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا». سورة (48) الفتح آية 81: «... وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يَعدِبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا».

خورشید و ماه و ستاره آذین بسته تا همه راه را ببینند و بخوانند تا هدایت شوند ... (1)

فضای نفس کشیدن ما باید پاک باشد تا بتوانیم نفس بکشیم، غذایی که می خوریم باید پاکیزه باشد تا با خوردن آن بیمار نشویم، برای استراحت و رفع خستگی نیاز به محیطی آرام برای تسکین روح داریم، براستی! چرا راهی را نپیماییم که همانا همه خوردن و خوابیدن ها و نفس کشیدن ها را برای پیمودن آن خلق کرده اند؟!

ما آمده ایم تا بمانیم. (2)

از این روست آن جا که می بینیم گناهی رخ می دهد، گویا نفس کشیدن . که مایه و لازمه تداوم حیات ماست . برایمان عذاب آور است، و گویا احساسمان می گوید: سینه ام برای تحمل این عذاب تنگ می آید ... و می خواهیم هر طور شده خود را خلاص کنیم.

پس بیایید همه با هم تلاش کنیم تا خود، خانواده و اجتماعمان را پاک نگه داریم، بیایید به هم کمک کنیم تا بتوانیم فضای کشور اهل بیت اطهار علیهم السلام، ایران عزیز را از آلودگی های اخلاقی پاک کنیم و همان شویم که او می خواهد ... (3)

گناهی چون بی حجابی، ربا، شطرنج و موسیقی از جمله گناهی هستند که بستر انجام بسیاری از گناهان دیگر را فراهم می آورند و این از مکر شیطان است که زشتی را زیبا جلوه دهد تا آن که ربا می خورد، از ربا خوردن لذت ببرد و هوس آلوده آن که تربیت شده مکتب وحی نیست از نگاه حرام، لذت ببرد و آن که پا در عرصه شطرنج یا موسیقی می نهد، احساس کند لذت می برد، حال آن که شیطان زشتی را زیبا جلوه می دهد (4) و آن گاه که دست انسان از همه جا قطع شد، خود را به کناری کشیده، سخن از اختیار به میان می آورد. (5)

و انسان را از یاد خدا . که همانا تمام زیبایی است. غافل می سازد، تا آن جا که می تواند گناه کند و از خدا دور شود، تا به حدی برسد که دیگر نیاز به تلاش او نباشد، تا آن قدر نفس او را بروی مسلط سازد که بتواند رو در روی امام خویش بایستد ...

آنچه در این کتاب آمده است در واقع سخن خدا و پیامبر و اولیاء اوست، کلام پروردگار متعال

ص: 10

1- سوره (76) الذهر (الإنسان) آیه 4: «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا».

2- بحار الأنوار: ج 6 ص 249 ب 8 و ج 58، ص 78: النبي صلى الله عليه وآله: «ما خلقهم للفناء بل خلقهم للبقاء، وإنما تنفقون من دار إلى دار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: شما برای نابود شدن آفریده نشده اید، بلکه آفریده شده اند تا بمانید و جاودانی شوید و همانا از خانه ای (دنیا) به خانه دیگر (آخرت) منتقل می شوید. و غرر الحکم: ص 133 ح 2291: «إِنَّمَا خُلِقْتُمْ لِلْبَقَاءِ لَا لِلْفَنَاءِ، وَإِنَّكُمْ فِي دَارِ بُلْغَةٍ وَ مَنَزِلٍ قُلْعَةٍ».

3- «أَنْتَ كَمَا أَحَبُّ فَاجْعَلْنِي كَمَا تُحِبُّ». امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: پروردگارا! تو همانطوری که من دوست دارم، مرا هم همان گونه کن که خود دوست می داری. الخصال: ج 2 ص 420، روضة الواعظین: ج 1 ص 109، بحار الأنوار: ج 74 ص 402 ب 15 و ج 91 ص 92 ب 32.

4- سوره (6) الأنعام آیه 44: «فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ» ..

5- سوره (14) ابراهیم علیه السلام آیه 23: «... وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِّنْ سُلْطٰنٍ إِلَّا أَن دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي ۗ فَلَا تَلُمُونِي وَلَا تَلُمُوا أَنفُسَكُمْ ۗ

مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ .

پیرامون موضوع حجاب. و در ذیل آیات، گزیده ای از احادیث پیرامون موضوع حجاب ذکر شده که محققین محترم می توانند جهت اطلاع بیشتر به مصادری که مختص به آن ها است مراجعه نمایند. احادیث از معتبرترین کتاب های حدیثی و فقهی آورده شده است و برای ترجمه نمودن متن احادیث، اقدامی دقیق به انجام رسانده ایم.

برای آنان که کلام اهل بیت اطهار علیهم السلام قلب هایشان را صیقل داده و نورانی می کند، پیش از آغاز متن کتاب، سه قسمت آورده شده:

تا بدانیم خداوند، قرآن را نازل کرد و عترت را خلق نمود تا ما، راز سعادت ابدی را از آنان جويا شویم ...، آنان که امرهدایتگری را به عهده دارند.

و بدانیم آنچه را برای ایمان برای پیمودن این مسیر توشه نهادند، تا ابد کفاف سعادتمان را می دهد و هرگز نیاز ندارد به روز شود، و یا اگر به روز نبود نتواند پاسخگو باشد، و هرگز نسخه ای از قرآن با ویرایش و اضافات، چاپ نخواهد شد و همان قرآنی که بر قلب پیامبران نازل گشت برای

خوشبخت شدن، خوشبخت باقی ماندن، و عاقبت به خیر شدن همه ما کفایت می کند. هیچ نیازی بی پاسخ باقی نمانده که ما بخواهیم برای پاسخ گویی به آن دست به دامن بیگانه شویم و یا خود را اسیر هوس های آلوده دیگران کنیم یا به شیطان پناه ببریم. بلکه خداوند به ما می آموزد تا از شیطان به او پناه ببریم.

و بدانیم که در این واویلائی گناه چه کنیم تا نگاه آن مرد پاک از آن سلاله پاک را برای خود بخریم و چه کنیم تا پاک به درگاهش زانو زده، دست او را ببوسیم و از حمایتگران او باشیم. تا آن روز که آمد، اگر بودیم، از ما روی نگرداند و مبادا ما از او روی بگردانیم ... چرا که تنها غصه چنین کابوسی برای مردن تک تک ما کافیست.

و این تنها تذکری است برای آنان که ایمان آورده اند:

« وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ يُنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ » (1)

ص: 11

یادآور شو، بدرستی که تذکر مؤمنان را سود می بخشد.

و در پایان همه ما را بس است که تحفه ای به عنایت او به درگاهش ببریم و او لطف کند و یک شاخه گل لبخند را از روی لب هایش به ما هدیه دهد ... به خدا سوگند که دنیا و آخرت همه ما را کفایت می کند.

« اللَّهُمَّ ... وَأَعِنَّا عَلَى تَأْدِيَةِ حُقُوقِهِ إِلَيْهِ، وَالْاجْتِهَادِ فِي طَاعَتِهِ وَاجْتِنَابِ مَعْصِيَتِهِ، وَامْنُنْ عَلَيْنَا بِرِضَاهُ، وَهَبْ لَنَا رَأْفَتَهُ وَرَحْمَتَهُ وَدَعَاءَهُ وَخَيْرَهُ مَا نَنَالُ بِهِ سَعَةً مِنْ رَحْمَتِكَ وَفَوْزًا عِنْدَكَ ... » (1)

لازم به ذکر است که صبیّه فاضله ام در تنظیم و تایپ و ویرایش و بازنویسی کتاب یاری ام نموده اند، و امیدوارم این عمل صالح وی مورد قبول ولی الله الأعظم صلوات الله علیه قرار گیرد.

آنان که امرهدایت گری بر عهده دارند

در بسیاری از کتب حدیث و تفسیر و تاریخ شیعیان اهل بیت علیهم السلام و پیروان خلفاء با سندهای بسیار و از حدّ تواتر گذشته و صحیح، به روایت اهل بیت علیهم السلام و دوستان ایشان و حتی دشمنان آنان، حدیث گرانقدر نقلین آمده است که پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه وآله حداقل در پنج موقعیت و همچنین در آخرین لحظات زندگی خویش، در بستر بیماری، از آن سخن به میان آورده اند، و این جا به ذکریک حدیث از آن ها بسنده می کنیم. رسول الله صلی الله علیه وآله فرمودند:

إِنِّي قَدْ تَرَكَ فِيهِ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا بَعْدِي مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا كِتَابَ اللَّهِ وَعَثَرْتِي أَهْلَ بَيْتِي فَإِنَّ اللَّطِيفَ الْخَبِيرَ قَدْ عَهَدَ إِلَيَّ إِلَى أَنْتَهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضِ كَهَاتَيْنِ وَجَمَعَ بَيْنَ مَسِّ بَحْتِيهِ وَلَا أَقُولُ كَهَاتَيْنِ وَجَمَعَ بَيْنَ الْمُسَدِّ بَحْتِهِ وَالْوَسَدِ طَى فَتَسَدُّ بِقِي إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى فَتَمَسَّكُوا بِهِمَا لَا تَزَلُّوا وَلَا تَضِلُّوا وَلَا تَقْدَمُوهُمْ فَتَظَلُّوا، ... » (2)

(

ص: 12

1- فرازی از دعای شریف ندبه که از امام جعفر صادق و حضرت صاحب الأمر علیهما السلام نقل شده است.

2- الکافی: ج 2 ص 414 باب أدنی ما یكون به العبد مؤمنا ... ح 1.

بدرستی که دو چیز را برای شما به یادگار می گذارم، تا آن هنگام که به آن دوروی آورید (از ایشان پیروی نمایید)، هرگز گمراه نخواهید شد، کتاب خداوند و عترتم، اهل بیت من، زیرا خداوند مهربان و آگاه با من عهد نموده است آن دو تا زمانی که در کنار حوض کوثر بر من همچون این دو انگشتم (و پیامبر آن گاه میان دو انگشت کنار شست جمع فرمود) وارد شوند و نه همچون این دو انگشت (و میان انگشت اشاره و وسط جمع نمود) و هیچکدام از آن دو بر دیگری پیشی نخواهد گرفت. پس به آن دو چنگ زنید (آنچه امر می فرمایند،

پیروی نمایید) و دور و گمراه نشوید و بر آنان پیشی نگیرید که گمراه خواهید شد.

نتیجه: خداوند برای ما اهل بیتی را در کنار قرآن قرار داده که آنچه می گویند، و آنچه عمل می کنند و آنچه را تایید می نمایند، همان است که خداوند فرموده است. کلام مولایمان پیامبر خدا صلی الله علیه و آله بسیار ظریف است: «دور و گمراه نشوید، و بر آنان پیشی نگیرید که گمراه خواهید شد»، ....

و هرگز نیاز ندارد به روز شود ...

امام محمد باقر علیه السلام فرمود: جدم رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند:

إِيهَا النَّاسُ! حَلَالِي حَلَالٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ حَرَامِي حَرَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَلَا وَ قَدْ

بينهما الله وكل في بينهما الله عز وجل في الكتاب و بينهما شُبُهَاتٍ مِنَ الشَّيْطَانِ وَ بَدَعٌ بَعْدِي مَنْ تَرَكَهَا صَلَحَ أَمْرُ دِينِهِ وَ صَدَّقَتْ لَهُ مَرْوَةٌ وَ عَرَضُهُ وَ مَنْ تَلَبَّسَ بِهَا وَ وَقَعَ فِيهَا وَ اتَّبَعَهَا كَانَ كَمَنْ رَعَى غَنَمَهُ قُرْبَ الْحِمَى وَ مَنْ رَعَى مَا شِدَّ يَتَهُ قُرْبَ الْحِمَى نَارَعَتْهُ نَفْسُهُ إِلَى أَنْ يَرَعَاهَا فِي الْحِمَى أَلَا وَ إِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى أَلَا وَ إِنَّ حِمَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مَحَارِمُهُ فَتَوَقَّؤْا حِمَى اللَّهِ وَ مَحَارِمَهُ (1)

ای مردم! حلال من (آنچه را به امر خداوند حلال نموده ام) تا روز قیامت حلال است، و حرام من (آنچه را به امر خداوند حرام نموده ام) تا روز قیامت حرام است، آگاه باشید که خداوند آن ها را در

ص: 13

1- کنزالفوائد: ج 1 ص 352، وسائل الشیعة: ج 27 ص 169 ب 12 ح 33515، بحار الأنوار: ج 2 ص 260 ب 31 ح 17 و ج 71 ص 28 ب 18 ح 7، مستدرک الوسائل: ج 12 ص 217 ب 14 ح 2.

قرآن بیان نموده، و من در سنت و سیره ام آن ها را بیان نموده ام. در میان آن ها شبهه هایی از شیطان، و بدعت هایی پس از من است، هرکس این شبهه ها و بدعت ها را ترک نماید، امر دین، مروت و آبروی خود را نیکو قرار داده است، و هرکس خود را به آن آلوده کند، و در پی بدعت ها برود، مانند کسی است که گوسفندانش را نزدیک مرز (حصار) چراگاه می چرانند، نفس او وسوسه اش می کند که آن ها را در چراگاه پس مرز نیز بچرانند. آگاه باشید سرزمین هر پادشاهی مرزی دارد، و مرز خداوند محرمات (ممنوعیت های) اوست، پس مراقب مرزهای فرمان ها و محرمات او باشید. و امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

« حَلَالٌ مُحَمَّدٍ حَلَالٌ أَبَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ حَرَامُهُ حَرَامٌ أَبَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، يَكُونُ غَيْرُهُ وَلَا يَجِيئُ غَيْرُهُ ، . قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَا أَحَدٌ ابْتَدَعَ بَدْعًا إِلَّا تَرَكَ بِهَا سُنَّةٌ (1) »

آنچه حلال محمد است برای همیشه تا روز قیامت حلال است، و آنچه حرام محمد است برای همیشه تا روز قیامت حرام است، جز این نمی شود، و نباید بشود. و حضرت علی علیه السلام

فرمودند: کسی نیست که بدعتی را بنیان نهد مگر این که سنتی را ترک کرده باشد.

و فرمود:

« مَا خَلَقَ اللَّهُ حَلَالًا وَلَا حَرَامًا إِلَّا وَ لَهُ حَدٌّ كَحَدِّ الدُّورِ ، وَ إِنَّ حَلَالٌ مُحَمَّدٍ حَلَالٌ أَبَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ حَرَامُهُ حَرَامٌ أَبَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، ... » (2)

خداوند متعال حلال و حرامی را نیافریده است مگر این که برای آن حد و مرزی مانند خانه ها قرار داده است، و به درستی که حلال محمد حلال است تا روز قیامت، و حرام

محمد نیز حرام است تا روز قیامت، ....

نتیجه: احکام شرعی بخش عظیمی از دین کامل اسلام هستند که سعادت همیشگی انسان را تضمین نموده، و دستورات خداوند است که از نیازهای مادی و معنوی بشر آگاهی کامل دارد و

ص: 14

1- الکافی: ج 1 ص 58 باب البدع و الرأي و المقایس ... ح 19.

2- بصائر الدرجات: ص 148 ب 13 ح 7.

او را سعادت‌مند می‌خواهد.

احکام مطهر اسلام از استاندارد الهی برخوردار هستند و هیچ خطا و اشتباهی در آن‌ها نیست.

زمان و دگرگونی‌های آن نباید هیچ‌گونه تغییری در آن‌ها ایجاد کند، و نباید تابع زمان و مقتضیات آن باشند، تا بتواند سعادت ابدی را برای بشر به ارمغان آورد، در هر زمان و هر مکان.

در این واویلاي گناه چه کنیم؟

حضرت خاتم الأنبياء محمد مصطفی صلی الله علیه و آله فرمودند:

« إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ ، فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ » (1).

آن زمان که بدعت‌ها در میان امت‌ها آشکار گردند، بر عالم واجب است علم خود را آشکار

کند، هرکس به این وظیفه خود عمل ننماید؛ لعنت خداوند بر او باد.

و فرمودند:

« إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ وَإِلَّا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةُ وَالنَّاسُ أَجْمَعِينَ » (2).

آن زمان که بدعت‌ها در میان امت‌ها آشکار شود، بر عالم واجب است علم خود را آشکار

سازد (بیان حقائق شرعی کند)، وگرنه لعنت خداوند و فرشتگان و همه مردم بر او باد.

رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند:

كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا ظَهَرَ فِيكُمْ الْبِدْعُ حَتَّى يَرْبُوا فِيهَا الصَّغِيرُ وَيَهْرُمُ الْكَبِيرُ وَيَسْلَمَ عَلَيْهَا الْأَعَاجِمُ، وَإِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ قِيلَ سُنَّةٌ، وَإِذَا عَمِلَ بِالسُّنَّةِ قِيلَ بَدْعَةٌ؟! (3).

حال شما چگونه است هنگامی که بدعت‌ها در میان شما آشکار گردد، تا آن‌که کودکان با آن بزرگ می‌شوند، و بزرگان با آن پیر می‌گردند، و بیگانگان بر آن (دین آلوده به بدعت‌ها) اسلام می‌آورند، و وقتی بدعت‌ها آشکار شدند، به آن‌ها ستت گفته شود، و هنگامی که به سنت عمل شود، (به آن) بدعت گفته شود.

ص: 15

1- الكافي: ج 1 ص 54 باب البدع و... ح 2، عوالمی اللآلی: ج 4 ص 70 جمله 2 ح 39، نهج الحق: ص 37، منية المرید: ص 186، وسائل الشيعة: ج 16 ص 269 ب. 4 ح 21538، بحار الأنوار: ج 105 ص 15 اجازة 28.

2- بحار الأنوار: ج 4 ص 234.

از اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام روایت شده که فرمودند:

« إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فَعَلَى الْعَالِمِ أَنْ يُظْهِرَ عِلْمَهُ ، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ سُلِبَ نَوْرَ الْإِيمَانِ . » (1)

آن زمان که بدعت‌ها آشکار شوند، بر عالم واجب است علم خود را آشکار کند، اگر (با بدعتها مبارزه) نکند نور ایمان از او گرفته خواهد شد.

پذیرفتن این که خدایی یکتا وجود دارد و او تنها وجود لایق پرستش است، کار سختی نیست. مشکل کنار گذاشتن غیراوست، اگر غیر او را، غیر او ببینیم و بدانیم. وقتی کسی کار زشتی را مرتکب می شود، اگر آن اشتباه را زشت نپندارد، اصلاً اشتباهی نمی بیند، که بخواهد رهاش کند، و امروز ما به این بلای عظیم گرفتار آمده ایم. گناهان وجهه شرعی پیدا کرده اند و دیگر نمی گوئیم فلان کار حرام است، باید بگوئیم: حلال نیست، تا شکل حلال بودن به خود نگیرد.

ص: 16

1- رجال الکشي: ص 493 ح 946، علل الشرائع: ج 1 ص 235 ب 171 ح 1، عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 1 ص 112 ب 10 ح 2، الغيبة، الشيخ الطوسي: ص 63، وسائل الشيعة: ج 16 ص 271 ب 40 ح 21546، بحار الأنوار: ج 48 ص 252 ب 10.

« وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا » (1)

و به دنبال چیزی که حقانیت آن را نمی دانی نرو، زیرا گوش و چشم و دل، همه را، بدان

بازخواست کنند.

مسعدة بن زیاد می گوید: نزد امام جعفر صادق علیه السلام بودم که مردی به آن حضرت عرض کرد: پدر و مادرم به فدایت! من همسایگانی دارم و آنان کنیزکانی دارند که آواز می خوانند و با ابزار غنا (موسیقی) می نوازند؛ هرگاه به دستشویی می روم و آن صداها را می شنوم، ماندنم را طول می دهم تا آن صداها را بیشتر بشنوم، چگونه است؟ حضرت به او فرمودند:

این کار را مکن.

آن مرد گفت: به خداوند سوگند! من به سوی (مجلس) آنان نمی روم بلکه این صدایی است که با گوش خود می شنوم. امام علیه السلام فرمودند:

« لِلَّهِ أَنْتَ أَمَا سَمِعْتَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ : إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا »؟

تورا به خدا سوگند! آیا نشنیده ای که خداوند عزوجل (در قرآن می فرماید: گوش و

ص: 17

چشم و دل، همه را بازخواست کنند؟.

گفت: آری؛ به خدا سوگند گوئی هرگز این آیه از کتاب خدا را نه از عجم و نه از عرب نشنیده بودم و بدرستی که دیگر چنین کاری را انجام نخواهم داد. إن شاء الله. و از خدا طلب مغفرت می کنم. حضرت فرمودند:

« قُمْ فَأَغْتَسِلْ وَ سَلْ مَا بَدَا لَكَ فَإِنَّكَ كُنْتَ مُقِيمًا عَلَى أَمْرٍ عَظِيمٍ مَا كَانَ أَسْوَأَ حَالِكَ لَوْ مِتَّ عَلَى ذَلِكَ إِحْمَدِ اللَّهَ وَ سَلْهُ التَّوْبَةَ مِنْ كُلِّ مَا يَكْرَهُ فَإِنَّهُ لَا يَكْرَهُهُ إِلَّا قَبِيحٌ وَ الْقَبِيحُ دَعْوُهُ لِأَهْلِهِ فَإِنَّ لِكُلِّ أَهْلًا ». (1)

برخیز و غسل کن و هرچه می خواهی درخواست کن، زیرا تو بر امر و گناه بزرگی بودی، اگر در آن حال (بدون توبه و بازگشت از دنیا می رفتی) می مردی؛ در حالت بسیار بدی بودی. حمد و سپاس خداوند را بگو و از او درخواست توبه کن از انجام هر کاری که خدا را خوش نیاید، چرا که خداوند جز کارهای قبیح (زشت و پلید) را ناپسند نمی دارد و انجام

هرگونه امر زشت و پلید را برای اهلش رها کن زیرا هر چیزی اهلی دارد.

آیه دوم:

« وَ أَسْءَلُكَ أَنْ تَقْرَأَ مِنْ آيَاتِكَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجْلِكَ وَشَارِكُهُمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدَّهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ». (2)

و (ای شیطان!) هرکس از آنان را که می توانی با صدا و ندای خود (غنا و موسیقی) دچار الغزش نما، و با سواران و پیادگان خود بر آنان بتاز، و در مال و فرزند با آنان شریک شو

به آنان وعده بده، و حال آن که شیطان جز به غرور و فریب ایشان را وعده نخواهد داد.

آیه سوم:

« وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ. »

آسمان و زمین و آنچه را که میان آن هاست بازیچه نیافریده ایم.

ص: 18

1- الکافی: ج 6 ص 432 باب الغناء.... ح 10، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 221 ب 80 ح 15182 - 2 و 15186 - 4.

2- سوره (17) الإسراء آیه 65.

آیه چهارم:

« لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهُوَ لَا تَتَّخِذُنَا مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ».

بر فرض محال اگر می خواستیم سرگرمی اتخاذ کنیم آن سرگرمی را از نزد خود می گرفتیم.

آیه پنجم:

« بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ». (1)

بلکه ما به وسیله حق بر سر باطل می کوبیم تا آن را نابود سازد و آن باطل به نابودی

کشیده می شود، و وای بر شما از آنچه توصیف می کنید.

عبد الأعلی می گوید: از امام جعفر صادق علیه السلام درباره غنا سؤال کردم و گفتم: می گویند که پیامبر خدا صلی الله علیه وآله رخصت داده اند که بگویند (ترانه ای به این مضمون را بخوانند): "ما آمدیم شما را ما آمدیم شما را، ما را خوش آمد بگویند، ما را خوش آمد بگویند تا شما را خوش آمد گوئیم" آن حضرت فرمودند:

« كَذَبُوا إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ : مَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ؛ «لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهُوَ لَا تَتَّخِذُنَا مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ».

دروغ می گویند، بدرستی که خداوند می فرماید: (به ترجمه آیه توجه کنید).

سپس فرمودند:

« الْوَيْلُ مِمَّا يَصِفُ ». (2)

وای به حال فلانی از آنچه نسبت می دهد.

(مقصود حضرت کسی بود که در آن مجلس حضور نداشت و این سخن دروغ را به پیامبر صلی الله علیه وآله بسته بود).

ص: 19

1- سوره (21) الأنبياء آیات 17 الى 19.

2- الكافي: ج 6 ص 433 باب الغناء... ح 10، دعائم الإسلام: ج 2 ص 206 فصل 4 ح 753، وسائل الشيعة: ج 17 ص 303 ب 99 ح 22608، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 216 ب 79 ح 15164 - 5.

آیه ششم:

« ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمِ حُرْمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ لَكُمْ الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ » (1)

همچنین هرکس دست از حرام بردارد، نزد پروردگارش برای او بهتر است، و چهارپایان بر شما حلالند مگر آن هایی که برایتان خوانده شده، پس، از پلیدی از بت ها (بت پرستی) و

سخن باطل و دروغ اجتناب ورزید.

ابوبصیر می گوید: از امام جعفر صادق علیه السلام درباره سخن خداوند عزوجل: « فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ » سؤال کردم، فرمود:

مقصود از (قول الزور - سخن ناروا) غنا می باشد. (2)

زید شحام گوید: از امام جعفر صادق علیه السلام سؤال کردم درباره سخن خداوند عزوجل:

« فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ »، حضرت فرمودند:

« الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ ؛ الشُّطْرُنْجُ، وَقَوْلُ الزُّورِ ؛ الْغِنَاءُ » (3)

مقصود از پلیدی از بت ها شطرنج است و مقصود از سخن ناروا، غنا می باشد.

از امام جعفر صادق علیه السلام سؤال شد از فرمایش خداوند عزوجل: « فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ »، فرمود:

« الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ ؛ الشُّطْرُنْجُ، وَقَوْلُ الزُّورِ ؛ الْغِنَاءُ ... إِيَّاكَ وَالضَّرْبَ بِالصَّوَانِجِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَرْكُضُ مَعَكَ وَالْمَلَائِكَةُ تَنْفِرُ عَنْكَ وَمَنْ بَقِيَ فِي بَيْتِهِ طُنْبُورٌ أَوْ بَعِينٌ صَبَاحًا فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ » (4)

مقصود از پلیدی از بت ها (بت پرستی) ، شطرنج و مقصود از سخن ناروا، غنا است ... و مبادا با آلات موسیقی بنوازی چرا که شیطان همراه با تو پایکوبی کند و فرشتگان از تو

ص: 20

1- سوره (22) الحج آیه 31.

2- الکافی: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 1، وسائل الشیعة: ج 17 ص 303 ب 99 ح 22602.

3- الکافی: ج 6 ص 435 باب الترد و الشطرنج... ح 2 و 7، وسائل الشیعة: ج 17 ص 303 ب 99 ح 22595 و ص 308 ح 22619 و ص 318 ب 102 ح 22646

4- من لا يحضره الفقيه: ج4 ص 58 باب حدّ شرب الخمر و... ح 8093

دوری کنند. و هرکس چهل روز در خانه خود طنبور (ابزار موسیقی) نگه دارد به سوی

غضب خداوند بازگشته است.

برخی از اصحاب امام جعفر صادق علیه السلام از حضرت نقل می کنند که درباره فرمایش خداوند متعال: «و الجببوا قول الورا، فرموده اند:

مقصود از سخن ناروا، غنا (آوازه خوانی و نوازندگی) است. (1)

امام جعفر صادق علیه السلام می فرمایند:

« اجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ الْغِنَاءِ وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ عَنْ جَمِيعِ ذَلِكَ لَفِي شُغْلٍ . » (2)

مراد خداوند از این که فرمود: از سخن ناروا پرهیزید، غنا می باشد، و همانا مؤمن از انجام دادن تمامی این کارها به کار دیگر (از باطل روی گردان) است.

عبدالأعلى می گوید: از امام جعفر صادق علیه السلام در مورد فرمایش خداوند متعال

« فَاجْتَنِبُوا الرَّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ » ، پرسش نمودم، فرمود:

مقصود از پلیدی از بت ها (بت پرستی) شطرنج، و مقصود از سخن ناروا، غنا است.

عرض کردم: کلام پروردگار متعال: «ومن الناس من يشتري لهو الحديث» فرمود:

از جمله آن (سخنان بیهوده) غنا است. (3)

برخی اصحاب از امام جعفر صادق علیه السلام درباره فرمایش خداوند متعال: « فَاجْتَنِبُوا الرَّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ » ، نقل کرده اند که فرمود:

مقصود از پلیدی از بت ها (بت پرستی) شطرنج، و مقصود از سخن ناروا، غنا است.

شیخ صدوق می نویسد:

« وَإِيَّاكَ وَالْغِنَاءَ فَإِنَّ اللَّهَ تَوَعَّدَ عَلَيْهِ النَّارَ وَالصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَيَقُولُ : شَرُّ الْأَصْوَاتِ الْغِنَاءُ. وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى : وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ، وَهُوَ الْغِنَاءُ. وَقَالَ : وَ

ص: 21

- 2- مستدرک الوسائل: ج13 ص 214، 78- باب تحريم الغناء حتى في القرآن و... ح 15153-13.
- 3- دعائم الإسلام: ج2 ص 207 فصل 4 ح 757، وسائل الشيعة: ج 17 ص 308 ب99 ح 22613 وبحار الأنوار: ج 76 ص 245 ب99 - الغناء... ح 20، مستدرک الوسائل: ج13 ص 222 ب81 ح 15186-1.

مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ، وَلَهْوَ الْحَدِيثِ فِي التَّفْسِيرِ هُوَ الْغِنَاءُ « (1)

تورا از غنا بر حذر می دارم زیرا خداوند متعال برای انجام آن وعده آتش داده است و امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: پلیدترین صداها، صدای غناست و خداوند متعال فرموده است: «وَاجْتَنَّبُوا قَوْلَ الزُّورِ». از گفتار ناروا بپرهیزید، که همان غنا است و

فرموده است: «مِنَ النَّاسِ... و از میان مردم...، وَلَهْوَ الْحَدِيثِ در تفسیر، همان غنا است.

و ابن عباس و ابن مسعود روایت کرده اند در تفسیر سخن خدای تعالی: «وَاجْتَنَّبُوا قَوْلَ الزُّورِ» و کلام پروردگار متعال: «مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ» که مقصود از هر دوی آن ها غنا می باشد. (2)

حضرت امام علی الهادی از پدرانش علیهم السلام نقل می فرماید که:

از امام جعفر صادق علیه السلام درباره کلام خداوند متعال: «فَاجْتَنَّبُوا الرَّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنَّبُوا قَوْلَ الزُّورِ» پرسیده شد، آن حضرت فرمود: «الرَّجْسُ» شطرنج

است و «قَوْلَ الزُّورِ» غنا است. (3)

آیه هفتم:

«وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا» (4)

و آنان (بندگان و یثوی خداوند) که به دروغ شهادت نمی دهند و چون بر ناپسندی

بگذرند به شتاب از آن دوری می جویند.

از امام جعفر صادق علیه السلام پیرامون کلام خداوند تعالی: «وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ» سؤال شد، فرمود:

ص: 22

1- مستدرک الوسائل: ج 13 ص 214 ب 78 ح 15156 - 16.

2- عوالي اللآلی: ج 1 ص 244 فصل 9 ح 173، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 215 ب 78 ح 15108 - 18.

3- بحار الأنوار: ج 76 ص 244 ب 99 ح 17.

4- سوره (25) الفرقان آیه 73.

مقصود) غنا می باشد. (1)

و در برخی کتاب ها اضافه بر غنا، مجالس لغو نیز ذکر شده است. (2)

محمد بن ابي عبّاد که آشکارا به خوانندگی و نوازندگی گوش می داد و آبجو می خورد می گوید: از امام علی الرضا علیه السلام درباره سماع (گوش دادن به آواز و موسیقی) سؤال کردم، فرمود:

اهل حجاز را نظری (رأیی) است و آن داخل در باطل (ناروا) است، آیا نشنیده ای که خداوند می فرماید: وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا و چون بر ناروایی گذر کنند به

شتاب از آن دور شوند؟ (3)

ابو ایوب خزاز می گوید: به مدینه رفتیم و نزد امام جعفر صادق علیه السلام، به ما فرمود: «کجا بار نهاده اید؟» گفتیم: نزد فلانی که دارای نوازندگان و خوانندگان است. فرمودند: «کرام باشید».

به خداوند سوگند ما گمان کردیم که به ما فرمود «بفرمایید»، به سوی ایشان بازگشتیم و عرض نمودیم این که فرمودید «کرام باشید» مقصود شما را نفهمیدیم. فرمودند:

آیا نشنیده اید که خداوند می فرماید: وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا و چون بر ناروایی

گذر کنند به شتاب از آن دور شوند؟ . (4)

از امام جعفر صادق علیه السلام درباره فرمایش خداوند تعالی: «وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا» سؤال شد؛ فرمود:

از جمله آن غنا و شطرنج می باشد؟ (5)

آیه هشتم:

«مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ» . (6)

برخی از مردم خریدار سخنان بیهوده (غنا) هستند تا (بدین وسیله) مردم را از راه خدا گمراه کنند و قرآن را به مسخره می گیرند. آنان کسانی هستند که عذاب خوار کننده

ص: 23

1- الکافی: ج 6 ص 433 باب الغناء... ح 13، وسائل الشیعة: ج 17 ص 304 ب 99 ح 22598.

2- بحار الأنوار: ج 76 ص 240 ب 99 ح 3 و 5 از تفسیر قمی: ... قَالَ: الْغِنَاءُ وَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَ جَمِيعُ الْمَلَاهِي.

3- وسائل الشیعة: ج 17 ص 308 ب 99 ح 22612.

4- الکافی: ج 6 ص 432، باب الغناء... ح 9، وسائل الشیعة: ج 17 ص 316 ب 101 ح 22642.

- 5- دعائم الإسلام: ج2 ص 208 فصل 4 ح763، مستدرک الوسائل: ج13 ص 213 ب78 ح15147-7.
- 6- سورہ (31) لقمان علیہ السلام آیہ 7.

برایشان است.

از امام محمدباقر و امام جعفر صادق و امام علی الرضا علیهما السلام روایت گردیده است که درباره این آیه فرمودند:

از جمله آن (سخنان بیهوده) غنا می باشد. (1)

از امام جعفر صادق علیه السلام در مورد این آیه سؤال شد، فرمود: امام محمدباقر علیه السلام فرمود:

«هُوَ الْغِنَاءُ وَقَدْ تَوَاعَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ بِالنَّارِ»

آن غنا می باشد، و همانا خداوند برای آن وعده آتش داده است (2)

در کتاب فقه منسوب رضوی علیه السلام آمده است:

«إِعْلَمَ أَنَّ الْغِنَاءَ مِمَّا وَعَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ فِي قَوْلِهِ: وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهُوَ الْحَدِيثِ ...» (3)

بدان! غنا از گناهانی است که خداوند در کلام خود برای انجام دادن آن، وعده آتش داده، آن جا که فرموده است: برخی از مردم خریدار سخنان بیهوده (غنا) هستند، تا مردم را بدین وسیله از راه خدا گمراه کنند و قرآن را به سخره می گیرند. عذاب خوارکننده برای آن ها است.

محمد بن مسلم می گوید: شنیدم امام محمدباقر علیه السلام می فرمودند:

غناء از گناهانی است که خداوند برای انجام آن ها وعده آتش داده است، و این آیه را تلاوت فرمودند:

«مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهُوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ» (4)

امام محمدباقر علیه السلام فرمود:

«الْغِنَاءُ مِمَّا وَعَدَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهِ النَّارَ» (5)

ص: 24

1- وسائل الشیعة: ج 17 ص 310 ح 22618 از تفسیر مجمع البیان .

2- مستدرک الوسائل: ج 13 ص 212 ب 78 ح 15142-2.

3- بحار الأنوار: ج 76 ص 249 ب 99 - الغناء... ح 23، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 213 ب 78 ح 15149-9.

4- الکافی: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 4، من لایحضره الفقیه: ج 4 ص 58 باب حد شرب الخمر و...، وسائل الشیعة: ج 17 ص 304 ب 99 ح 22599.

5- الکافی: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 4، وسائل الشیعة: ج 17 ص 304 ب 99 ح 22599، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 213 ب 78

باب تحريم الغناء حتى في القرآن ح 15149-9.

همانا غنا از چیزهایی است که خداوند متعال در کلامش برای انجام دادن آن وعده آتش

داده است.

و این آیه را تلاوت فرمودند: « مِنْ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ يَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ».

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

غنا همان لَهْوُ الْحَدِيثِ در کلام خداوند تعالی است که فرمود: وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ (1)

حسن بن هارون می گوید: شنیدم امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

مجلس غنا مجلسی است که خداوند تعالی به اهل آن مجلس نظر رحمت نمی اندازد و از مجالسی است که (خداوند) درباره اش فرموده است:

مِنْ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ (2)

و شاء می گوید: شنیدم امام علی الرضا علیه السلام فرمودند:

از امام جعفر صادق درباره غنا سؤال شد، حضرتش فرمود: غنا همان است که خداوند درباره اش فرمود:

مِنْ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ (3)

آیه نهم:

وَاقْصِدْ فِي مَسْيِكَ وَاعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ. (4)

از نصایح حضرت لقمان علیه السلام به فرزندش است که فرمود: در رفتارت (راه

رفتن) راه میانه را برگزین و صدایت را فرود آور، همانا ناخوش ترین نواها صدای خران است.

شیخ محمد بن الحسن الحر العاملي قدس سره صاحب کتاب شریف « وسائل الشیعة »، در کتاب ارزشمند خود « الإثنی عشریة فی الرد علی الصوفیة » از جمله آیاتی که در حرمت غناء (خوانندگی و

ص: 25

1- الکافی: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 5، وسائل الشیعة: ج 17 ص 305 ب 99 ح 22600.

2- الکافی: ج 6 ص 433 باب الغناء... ح 16، وسائل الشیعة: ج 17 ص 307 ب 99 ح 22609.

3- الکافی: ج 6 ص 432 باب الغناء... ح 8، وسائل الشیعة: ج 17 ص 306 ب 99 باب تحریم الغناء... ح 22604.

موسیقی) ذکر می کند آیه: «إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ»

می باشد و می نویسد: به روایت برخی از علماء ما منظور از این صدا غنا می باشد.

آیه دهم:

« وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ » (1)

و چون تجارتی را دیدند و با صدای آوازی (غنا و موسیقی) را شنیدند به سوی آن رفته و تورا (ای پیامبر!) در حال ایراد خطبه (جمعه) ایستاده رها می کنند و از گرد تو پراکنده می شوند، بگو: آنچه نزد خداست از سرگرمی و تجارت بهتر است، و خدا بهترین روزی دهندگان است.

امام جعفر صادق علیه السلام از پدران خود نقل نموده است که فرمودند:

همچنان که پیامبر در روز جمعه ای ایستاده خطبه نماز جمعه را ایراد می فرمودند، و در آن نزدیکی بازاری بود که به نام بطحاء نامیده می شد و بنوشیم در آن برده ها و شتران و گوسفندان خود را برای فروش می آوردند و در چنین اوقاتی و هنگام ازدواج خود، (تنبک و تار آلات موسیقی) می نواختند، و چون مردم می شنیدند به سوی آن ها می رفتند و پیامبر خدا را ایستاده رها می کردند، پس خداوند آن ها را به این سبب سرزنش فرمود و این آیه را فرستاد.

« وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ » (2)

علامه ملا محمد باقر مجلسی رحمه الله علیه می نویسد:

فرمایش خداوند متعال: «وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا» مقصود از «لَهُو» همان طبل است و گفته شده است که مقصود از آن آلات موسیقی است، و معنای «انْفَضُّوا إِلَيْهَا» یعنی از کنار تو پراکنده شوند و به سوی آن بروند. (3)

ص: 26

1- سوره (62) الجمعة آیه 12.

2- مستدرک الوسائل: ج 6 ص 24 ب 14 ح 6346 - 3.

3- بحار الأنوار: ج 22 ص 59 ب 37 تفسیر الآیات.

تفسیر مجاهد و ابویوسف یعقوب بن ابی سفیان از ابن عباس در مورد کلام خداوند تعالی: « وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا » نقل کرده اند که:

دحیه کلبی در روز جمعه ای از شهر شام غذا آورده بود و در محلی به نام أحجار الزیت بار انداخت، سپس برای آگاهی مردم به طبل نواخت؛ پس از شنیدن آن صداها مردم از پیرامون رسول الله صلی الله علیه وآله پراکنده شدند و تنها حضرت علی و امام حسن و امام حسین و حضرت فاطمه و سلمان و ابوذر و مقداد و صهیب، کس دیگری نماند و رسول خدا را ایستاده بر روی منبر ترک نمودند، آن گاه حضرت فرمود:

« لَقَدْ نَظَرَ اللَّهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَى مَسْجِدِي، فَلَوْلَا الْفِتْنَةُ الَّذِينَ جَلَسُوا فِي مَسْجِدِي لَأَضْرَمْتِ الْمَدِينَةَ عَلَى أَهْلِهَا نَارًا، وَحُصِبُوا بِالْحِجَارَةِ كَقَوْمِ لُوطٍ . »

بدرستی که خداوند در روز جمعه به مسجدم نظر فرمود و همانا اگر نبودند گروهی که در مسجد من باقی ماندند، هرآینه شهر بر اهل آن آتش می گرفت و (اهل شهر) مانند قوم لوط سنگباران می شدند. و درباره آن گروه که در مسجد ماندند.

این آیه نازل گردید: « رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ . »

مردانی که تجارت و خرید و فروش آن ها را از یاد خدا و ادامه نماز و دادن زکات باز

نمی دارد، آنان از روزی که دل ها و دیده ها دگرگون می شوند بیم دارنده (1) « (2) »

در تفسیر علی بن ابراهیم قمی قدس سره آمده است:

پیامبر صلی الله علیه وآله در روز جمعه ای در حال ایراد خطبه بودند؛ در آن هنگام کاروان آذوقه ای وارد شهر شد و جلوی آن گروهی بود که به دف و دیگر ابزار موسیقی می نواختند، مردم نمازگزار با شنیدن آن صدا، نماز را رها کردند و برای تماشای آن ها (از مسجد) بیرون رفتند، آن گاه خداوند تعالی این آیه را نازل فرمود:

« وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ

جام

ص: 27

1- سوره (24) التور آیه 38.

2- بحار الأنوار: ج 86 ص 195 تبیین ... ح 39.

نکته: برادران و خواهران ایمانی خود را برای آگاهی از آثار شوم و زیانبار موسیقی به کتاب ارزنده: تأثیر موسیقی بر روان و اعصاب، نوشته مرحوم حسین عبداللہی خورش ارجاع می دهم.

ص: 28

1- تفسیر علی بن ابراہیم القمی: ج 2 ص 367 س 62، بحار الأنوار: ج 22 ص 72 ب 37 ح 24.

نهی الهی جل جلاله

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند:

« إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ اللَّذَّةَ وَالْكَؤُوبَةَ وَالْمَزَامِيرَ وَمَا يُلْعَبُ بِهِ » (1)

همانا خداوند ذف زدن و طبل زدن و بازی با آنچه از ابزار موسیقی با آن بازی می شود را حرام نموده است.

نهی نبوی صلی الله علیه و آله

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند:

« أَنْهَأَكُمْ (أَنْهَى أُمَّتِي) عَنِ الرَّفْنِ وَالْمِزْمَارِ وَعَنِ الْكُؤُوبَاتِ وَالْكَتَّارَاتِ (الْكُؤُوبَاتِ) .؟! » (2)

شما (امت خود را) از رقصیدن و نی زدن و طبل زدن و تنبک زدن نهی می کنم.

و معلوم است که نهی خدا و رسول و امام دلالت بر حرمت می کند.

مأموریتی الهی

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند:

« إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ بَعَثَنِي « رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ وَ لِأَمْحَقِّ الْمَعَارِيفَ وَالْمَزَامِيرَ وَ أُمُورَ الْجَاهِلِيَّةِ » (3)

ص: 29

1- مستدرک الوسائل: ج 1 ص 218 ح 15170-11.

2- الكافي: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 7 - علي بن إبراهيم، عَن أَبِيهِ، عَن النوفليّ، عَن السكوّتيّ، عَن أبي عبد الله عليه السلام قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ. وَ دَعَائِمُ الْإِسْلَامِ: ج 2 ص 207 ح 754، وسائل الشيعة: ج 17 ص 314، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 217 ح 6-15165.

3- الكافي: ج 6 ص 395 باب شارب الخمر... ح 1، الأمالي، الشيخ الصدوق: ص 417 المجلس 65 ح 1، بحار الأنوار: ج 76 ص 125 ح 4.

بدرستی که خداوند مرا رحمتی برای جهانیان، به پیامبری مبعوث فرمود و مرا برانگیخت

تا آلات موسیقی و نپها و امور زمان جاهلیت (کفر) را از میان ببرم.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند:

« إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَعَثَنِي هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ وَأَمَرَنِي أَنْ أَمْحُوَ الْمَزَامِيرَ وَالْمَعَازِفَ وَالْأُوتَارَ وَالْأُوتَانَ وَأُمُورَ الْجَاهِلِيَّةِ ... إِنَّ آلَاتِ الْمَزَامِيرِ شِرَاؤُهَا وَبَيْعُهَا وَثَمْنُهَا وَالتَّجَارَةُ بِهَا حَرَامٌ » (1)

خداوند تعالی مرا برای هدایت و رحمت برای عالمیان به پیامبری برانگیخت، مرا امر نمود که نیها و آلات موسیقی و تارها و بتها و امور زمان جاهلیت (کفر) را از میان ببرم ...

همانا خرید و فروش و پولی که در این راه داد و ستد می شود و تجارت با ابزار موسیقی

حرام است.

نردبان فحشاء

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند:

« أَلْغِنَاءُ زُفْيَةُ الرَّزِيِّ »؛ (2)

غنا افسون زنا است.

توضیح: می بینی؟ ... شیطان با این تزویر به سوی اعمال منافی عفت فرامی خواند. و همان چیزی که از آن می ترسیدیم، جامعه را فرا خواهد گرفت و دیگر کسی پایبند به اصول اخلاق نخواهد بود. این است تابلوی راهنمای ناکجا آباد ...

مانند شکوفه؟! ...

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

« أَلْغِنَاءُ يُنْبِتُ النَّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ النَّخْلُ الطَّلْعَ . » (3)

موسیقی و آوازه خوانی در دل دورویی می کارد همچنان که درخت خرما شکوفه می زند.

ص: 30

1- مستدرک الوسائل: ج 13 ص 219 ح 15175-16.

2- جامع الأخبار: ص 180.

آشیانه دورویی

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

« الْغِنَاءُ عَشُّ النَّفَاقِ »؟ (1)

آوازه خوانی و موسیقی، آشیانه دورویی است.

تهی دستی

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

« الْغِنَاءُ يُورِثُ النَّفَاقَ وَ يُعَقِّبُ الْفَقْرَ » (2).

آوازه خوانی و موسیقی، دورویی و تهیدستی به بار می آورد.

پست ترین مخلوق

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

« مَجْلِسُ الْغِنَاءِ مَجْلِسٌ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ (عَزَّ وَجَلَّ) إِلَى أَهْلِهِ وَ الْغِنَاءُ أَحَبُّ مَا خَلَقَ اللَّهُ (تعالی)، الْغِنَاءُ يُورِثُ النَّفَاقَ وَ يُعَقِّبُ الْفَقْرَ » (3)

مجلس موسیقی و آوازه خوانی، مجلسی است که خدای تعالی براهل آن نظر رحمت نمی اندازد

(رحمت الهی شامل حال آن ها نمی شود)؛ و موسیقی و آوازه خوانی بدترین و پلیدترین

آفریده های خداوند هستند، موسیقی و آوازه خوانی دورویی و فقر به بار می آورد.

حرام محض

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

إِنَّ مَا حَرَّمَ اللَّهُ الصَّنَاعَةَ الَّتِي حَرَامٌ هِيَ كُلُّهَا الَّتِي يَجِيءُ مِنْهَا الْفَسَادُ مَحْضًا؛ نَظِيرَ الْبِرَابِطِ وَ الْمَزَامِيرِ وَ الشُّطْرَنْجِ وَ كُلِّ مَلْهُوٍّ بِهِ وَ الصُّلْبَانِ وَ الْأَصْنَافِ وَ مَا أَشْبَهَ ذَلِكَ مِنْ صِنَاعَاتِ الْأَشْرِبَةِ الْحَرَامِ وَ مَا يَكُونُ مِنْهُ وَ فِيهِ الْفَسَادُ مَحْضًا وَ لَا يَكُونُ مِنْهُ وَ لَا فِيهِ شَيْءٌ مِنْ وُجُوهِ الصَّلَاحِ فَحَرَامٌ تَعْلِيمُهُ وَ تَعَلُّمُهُ وَ

دوه

1- الكافي: ج6 ص 631 كتاب الأشربة، باب الغناء ح2. ثَوَابُ الْأَعْمَالِ وَ عِقَابُ الْأَعْمَالِ : ص 244- وبهذا الإسناد ( ) عن محمد بن أحمد، عن محمد بن جعفر القمي رفعه إلى أبي عبد الله عليه السلام قال: الغناء عَشُّ النَّفَاقِ، و شرب الخمر مفتاح كل شر، وشارب الخمر مكذب كتاب الله عز و جل، ولو صدق الله وكل لاجتنب محارمه. و علل الشرائع: ج2 ص 476 ب 244 ح 3 - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ رَحِمَهُ اللَّهُ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي يَوْسُفَ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ أَحَدِهِمَا (عَلَيْهِمَا السَّلَامُ) قَالَ: الْغِنَاءُ عُشُّ النَّفَاقِ وَ الشُّرْبُ مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ وَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ كَعَابِدِ الْوَثْنِ مَكْذُوبٌ بِكِتَابِ اللَّهِ لَوْ صَدَّقَ كِتَابَ اللَّهِ لَحَرَّمَ حَرَامَ اللَّهِ .

2- الخصال: ج1 ص 24 ح 84 .

3- دعائم الإسلام: ج2 ص 207 فصل 4 ح 756.

الْعَمَلُ بِهِ وَ أَخَذَ الْأَجْرَ عَلَيْهِ؛ وَ جَمِيعُ الْقَلْبِ فِيهِ مِنْ جَمِيعِ وُجُوهِ الْحَرَكَاتِ كُلِّهَا « (1)

و همانا خداوند تعالی کار و ابزاری را حرام کرده است که تمام کاربرد و مصرف آن حرام است و جز در راه فساد کاربرد ندارد؛ مانند تارسازی و فنی سازی و شطرنج سازی و هر آلت لهو دیگری و همچنین حرام فرموده است ساختن صلیب ها و بت ها و شبیه آن ها، مانند نوشیدنی های حرام و آنچه که از آن و در آن جز فساد نیست و از آن و در آن چیزی از کاربردهای سالم نباشد.

آموختن آن و آموزش دادن آن و کار کردن با آن و مزد گرفتن

برای آن و همه کاربردهای آن و هرگونه حرکتی با آن ها حرام است.

دقت کردید در فرمایش امام علیه السلام: « هِيَ حَرَامٌ كُلُّهَا الَّتِي يَجِيءُ مِنْهَا الْفَسَادُ مَحْضًا نَظِيرَ الْبَرَابِطِ وَالْمَزَامِيرِ وَ... » کاملاً دقت کنید.

آموزش کفر ...

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

« لَا يَحِلُّ بَيْعُ الْغَنَاءِ وَلَا شِرَاؤُهُ وَاسْتِمَاعُهُ نِفَاقٌ وَتَعَلُّمُهُ كُفْرٌ . » (2)

خرید و فروش آلات موسیقی حرام است، و گوش دادن به آن دورویی، و آموختن آن کفر است.

پای کوبی شیطان ...

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله فرمودند:

« مَا رَفَعَ أَحَدٌ صَوْتَهُ بِغِنَاءٍ إِلَّا بَعَثَ اللَّهُ شَيْطَانَيْنِ عَلَى مَنْكِبَيْهِ يَضْرِبَانِ بِأَعْقَابِهِمَا عَلَى صَدْرِهِ حَتَّى يُمْسِكَ. » (3)

هیچ کس صدای خود را به آوازه خوانی بلند نمی کند مگر این که خداوند تعالی دو شیطان را می فرستد که بر شانه هایش بنشینند و با پاشنه هایشان به سینه او بکوبند تا هنگامی

که از آوازه خوانی بازایستد.

نفرین کبوتران

ص: 32

1- وسائل الشیعة: ج 17 ص 83 ح 22047.

2- دعائم الإسلام: ج 2 ص 209 فصل 4 ح 767.

3- جامع الأخبار: ص 154.

امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام درباره خواندن نوعی کبوتر به نام راعبی فرمودند:

« تَدْعُو عَلَى أَهْلِ الْمَعَازِفِ وَالْقِيَانِ وَالْمَزَامِيرِ وَالْعِيدَانِ . » (1)

برنوازندگان و ترانه خوانان و نی زنان و تارزان لعنت می فرستد.

نامن و بی نور

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

« بَيْتِ الْغِنَاءِ لَا يُؤْمِنُ فِيهِ الْفَجِيعَةُ وَلَا تُجَابُ فِيهِ الدَّعْوَةُ وَلَا يَدْخُلُهُ الْمَلَكُ » (2)

خانه ای که در آن آوازه خوانی شده و موسیقی نواخته می شود، خانه ای است که از وقوع

حوادث ناگوار ایمن نیست ، دعا در آن مستجاب نمی شود و هیچ فرشته ای وارد آن نمی شود .

غضب الهی

در کتاب فقه منسوب رضوی علیه السلام آمده است:

نَرَوِي أَنَّهُ مَنْ أَتَى فِي بَيْرِ طُبُّورٍ وَعُوداً أَوْ شَيْئاً مِنَ الْمَلَاهِي مِنَ الْمَعْرِفَةِ وَالشَّطْرَنْجِ وَأَشَدَّ بَاهِهِ أَرْبَعِينَ يَوْماً فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ فَإِنْ مَاتَ مَاتَ فِي أَرْبَعِينَ مَاتَ فَاجِراً فَاسِقاً وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَبُسُّ الْمَصِيرِ؛ (3)

هرکس در خانه خود یکی از ابزارهای موسیقی و شطرنج و مانند آن ها را چهل روز نگهدارد به غضب خدا گرفتار آید، اگر در آن مدت بمیرد، فاجر (گناه کار) و فاسق مرده

است و جایگاه او آتش است و چه بد جایگاهی است.

حشر نوازنده و ...

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند:

« يُحْشَرُ صَاحِبُ الطُّنْبُورِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُوَ أَسْوَدُ الْوَجْهِ وَبِيَدِهِ طُّنْبُورٌ مِنْ نَارٍ وَفَوْقَ رَأْسِهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ بِيَدِ كُلِّ مَلَكٍ مِقْمَعَةٌ يَضْرِبُونَ رَأْسَهُ وَوَجْهَهُ وَيُحْشَرُ صَاحِبُ الْغِنَاءِ مِنْ قَبْرِهِ أَعْمَى وَأَخْرَسَ وَأَبْكَمَ وَيُحْشَرُ الرَّأْيِي مِثْلًا

ص: 33

1- وسائل الشيعة: ج 21 ص 443 ح 27536.

2- الكافي ج: 6 ص 433 ح 15، دعائم الاسلام: ج 2 ص 208 فصل 4 ح 762: بَيْتُ الْغِنَاءِ بَيْتٌ لَا تُؤْمِنُ فِيهِ الْفَجِيعَةُ، وَلَا تُجَابُ فِيهِ

الدَّعْوَةُ، وَلَا تَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَةُ، وسائل الشيعة: ج 17 ص 303 ب99 ح 22594، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 213 ب78 ح 15146-6.
3- فقه الرضا عليه السلام: ص 282 ب45.

ذَلِكَ وَصَاحِبِ الْمَزَامِرِ مِثْلَ ذَلِكَ وَصَاحِبِ الدَّفِّ مِثْلَ ذَلِكَ . « (1)

اهل طنبور (نوازنده و شنونده و سازنده و نگهدارنده و...) روز قیامت در حالی محشور می شوند که روسیاه هستند و طنبوری از آتش به دست دارند و هفتاد هزار فرشته از بالای سر با عمود آهنین بر سر و صورت آن ها می زنند. آوازه خوان، کور و کر و گنگ از گور خود محشور می گردد و زناکار و نوازنده نی و نوازنده دف نیز با این حالت محشور می شوند.

نشانه آخر الزمان

عبدالله بن عباس گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله در حجة الوداع حلقه در کعبه را گرفتند، رو به مردم کردند و فرمودند: مَعَاشِرَ النَّاسِ! اَلْأَخْيَرُكُمْ بِأَشْرَاطِ السَّاعَةِ؟ .

ای مردم! آیا شما را به نشانه های ساعت (آخر الزمان) خبر دهم؟

گفتند: آری. فرمود:

مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ إِضَاعَةُ الصَّلَاةِ وَ.. وَتَظْهَرُ الكُوبَةُ وَالْقَيْنَاتُ وَالْمَعَارِيفُ وَالْمَيْلُ إِلَى أَصْحَابِ الطَّنَائِبِ وَالذُّفُوفِ وَالْمَزَامِيرِ وَ سَائِرِ آيَاتِ اللّٰهُوِ أَلَا وَمَنْ أَعَانَ أَحَدًا مِنْهُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الدِّينَارِ وَالذَّرْهَمِ وَالْأَلْبِيسَةِ وَالْأَطْعَمَةِ وَغَيْرِهَا فَكَأَنَّمَا زَنَى مَعَ أُمِّهِ سَبْعِينَ مَرَّةً فِي جَوْفِ الكَعْبَةِ فَعِنْدَهَا يَلِيهِمْ أَشْرَارُ أُمَّتِي وَتَنْتَهِكُ المَحَارِمُ وَتَكْتَسِبُ المَائِمُ وَتَسَلِّطُ الأَشْرَارُ عَلَى الأَخْيَارِ وَيَبَاهُونَ فِي اللِّبَاسِ وَيَسْتَحْسِنُونَ أَصْحَابَ المَلاهي وَالزَّانِيَاتِ فَيَكُونُ المَطَرُ قَيْظًا وَيَغِيظُ الكِرَامُ غَيْظًا وَيَفْسُوا الكَذِبَ وَتَظْهَرُ الحَاجَةُ وَتَفْشُو الفَاقَةُ فَعِنْدَهَا يَكُونُ أَقْوَامٌ يَتَعَلَّمُونَ القُرْآنَ لِغَيْرِ اللّٰهِ فَيَتَّخِذُونَهُ مَزَامِيرَ وَيَكُونُ أَقْوَامٌ يَتَفَقَّهُونَ لِغَيْرِ اللّٰهِ وَيَكْتُرُ أولَادُ الزَّنى وَيَتَعَنَّونَ

ص: 34

1- جامع الأخبار: ص 154 فصل 115 وقال رسول الله صلى الله عليه وآله: از او: بحار الأنوار: ج 76 ص 253 ح 12 و مستدرک الوسائل: ج 13 ص 215 ح 15179-17 .

بِالْقُرْآنِ فَعَلَيْهِمْ مِنْ أُمَّتِي لَعْنَةُ اللَّهِ، و... فَأَوْلِيكَ يُدْعَوْنَ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْأَنْجَاسِ...» (1)

از نشانه های ساعت (آخر الزمان) است: تباه نمودن نمازها و... و طبلها، زنان آوازه خوان، ابزارهای موسیقی و میل به نوازندگان طنبور و دف و نی و سایر آلات موسیقی آشکار شود. آگاه باشید هر که آن ها را به دینار و درهمی (از نظر مالی و یا پوشاک و غذایی و یا غیر از این ها کمک کند؛ گناهی مانند کسی است که با مادر خود در درون کعبه هفتاد مرتبه زنا نموده باشد. در آن هنگام بدترین اتم آن ها را سرپرستی کنند و حرمت ها هتک گردد و گناهان کسب شوند، شرورترین افراد بر نیکوکاران چیره گردند، با پوشاک خود بربیک دیگر فخرفروشند و نوازندگان و اهل فساد و زنان بی عفت را نیکو شمارند، آن گاه باران (به جای رحمت) بلا خواهد بود و... و دروغ گفتن آشکار گشته،

نیازمند فراوان شود و تهی دستی آشکار گردد، آن زمان گروه هایی قرآن را برای غیر خداوند بیاموزند و آن را به آواز بخوانند و گروه های علم فقه را برای غیر خداوند بیاموزند و زنازادگان زیاد شوند و قرآن را با آواز بخوانند، پس آن گاه از سوی اتم لعنت خدا بر آنان باد و... آنان در ملکوت آسمان ها و زمین نجس و آلوده خوانده می شوند.

سخن پایانی

ای کاش همه ما معنای گناه را می فهمیدیم. چهار حرف بیشتر ندارد ولی چهار ستون بدن را می لرزاند. چه چیز بدتر از این است که خدا نگاه لطف خود را از من بگیرد؟ یا نه، من به او پشت کنم و نخواهم بپذیرم که او برای من نیکویی را می پسندد؟... نخواهم بینم که او مرا پاک می خواهد، برای خودش بدون غل و غش، تا امروز دنیایم آباد باشد و وسیله ای برای آباد شدن زندگی جاودانه ام، فراهم سازم؟! .... براستی مگر زور و زر دنیا چه چیزی با خود دارد و چقدر ارزش و دوام دارد که من نخواهم

ص: 35

1- مستدرک الوسائل: ج 11 ص 372 ح 13294-11 - أبو محمد الفضل بن شاذان في كتاب الغيبة، حدّثنا عبد الرحمان بن أبي نجران رضي الله عنه قال: حدّثنا عاصم بن حميد قال: حدّثنا أبو حمزة الثمالي، عن سعيد بن جبیر، عن عبد الله بن العباس قال: وكفاية المهدي في معرفة المهدي عليه السلام: ص 693 قال الشيخ السعيد أبو محمد بن شاذان عليه الرحمة و الرضوان: حدّثنا عبد الرّحمان بن أبي نجران رضي الله عنه.... تفسير القمي: ج 2 ص 303 فإنه حدّثني أبي، عن سليمان بن مسلم الخشّاب، عن عبد الله بن جريح المكي، عن عطاء بن أبي رباح، عن عبد الله بن عباس قال: حججنا مع رسول الله صلى الله عليه وآله حجة الوداع فأخذ بحلقة باب الكعبة ثم أقبل علينا بوجهه فقال: ألا أخبركم بأشراط الساعة؟ و كان أدنى الناس منه يومئذ سلمان رحمة الله عليه، فقال: بلى يا رسول الله! فقال صلى الله عليه وآله: «... يا سَلْمَانُ! إِذَا انْتَهَكْتَ الْمُحَارِمَ، وَ اكْتَسَبْتَ الْمَائِمَ، وَ سَلَّطَ الْأَشْرَارُ عَلَى الْأَخْيَارِ، وَ يَفْشُو الْكِذْبُ، وَ تَطْهَرُ اللَّجَاجَةُ، وَ تَفْشُو الْفَاقَةُ، وَ يَتَبَاهَوْنَ فِي اللَّبَاسِ، وَ يَمْطَرُونَ فِي غَيْرِ أَوَانِ الْمَطَرِ، وَ يَسْتَحْسِنُونَ الْكُوبَةَ 1 وَ الْمَعَارِفَ وَ يُنْكِرُونَ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ حَتَّى يَكُونَ الْمُؤْمِنُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ أَدَلَّ مِنْ فِي الْأُمَّةِ، وَ يُظْهِرُ قُرَاؤَهُمْ وَ عِبَادَهُمْ فِيمَا بَيْنَهُمُ التَّلَاؤْمَ؛ فَأَوْلِيكَ يُدْعَوْنَ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْأَنْجَاسِ.»

احساس در سایه لطف خدا بودن را به آن بفروشم؟

آیا اگر همه دنیا از آن ما بود، حاضر نبودیم آن را بپردازیم تا خدا از ما راضی شود؟ فقط همین را بدانیم برای آن مرد از آن سلاله پاک، یک قدم هم برداریم کافیست. اگر هر کدام از ما یک قدم بردارد، راهی نمانده، خوب بودن سخت نیست، اما تلاش می خواهد و درک این که این یک قدم ها وظیفه ای است که باید از عهده آن برآییم، خود حکایتی طولانی دارد، پس به جای حرف بهتر است به دنبال عمل برویم.

و در پایان تو را که می دانم قلبت از آن اوست و برای او می تپد به او می سپارم تا به من و ما بگوید: فرقی نمی کند که نوازندگی و غنا چطور باشد، تفاوتی نیست که مثلاً برای چه و چگونه باشد. و هرگز انبیاء و ائمه علیهم السلام با هوو آلات موسیقی دست های خود را آلوده نکرده اند. کافی است نگاهی به ادیان نسخ و تحریف شده و پیروان فرقه های گمراه و گمراه کننده بیندازیم و توجه کنیم که چه کسانی هستند که از این آلات استفاده می کنند. خدا کند که بفهمیم، و اگر فهمیدیم به لطف او، خدا کند که وارد راه شویم، و اگر وارد راه شدیم به لطف او، خدا کند رهایش نکنیم، باز هم به لطف او....

وَ آخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ وَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

حیدر حسین الترتبی الکر بلائی عفی الله عن والديه و عنه آمین

جمادی الآخرة 1428 ه.ق

ص: 36

و در کتاب المقنع ابن بابویه قمی: ص 154 که از کتب متون احادیث است چنین آمده:

در تفسیر از اهل بیت علیهم السلام است که:

« أَنْ الرَّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ الشَّيْطَانِ، وَقَوْلَ الزُّورِ الْغِنَاءِ، ... وَاجْتَنِبِ الْمَلَاهِي كُلَّهَا وَاللَّعِبَ بِالْخَوَاتِيمِ وَالْأَرْبَعَةَ عَشَرَ فَإِنَّ الصَّادِقِينَ نَهَوَاعَنُ ذَلِكَ أَجْمَعٌ » .

الرجس من الأوثان» شطرنج و «قول الورا» غنا می باشد ...

و از انجام کارهای بیهوده (استعمال آلات موسیقی) بپرهیز، و از بازی کردن با خواتیم و اربعة عشر دوری

کن. زیرا امامان راستگو از انجام دادن همه آن ها نهی فرموده اند.

و از امام جعفر صادق علیه السلام درباره آیه: «...فَاجْتَنِبُوا الرَّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ» پرسیده شد که حضرت فرمودند:

مقصود از «الرَّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ» شطرنج است، و مقصود از «قول الورا غنا

می باشد، و نرد شدیدتر از شطرنج است.

و فرمود:

«... وَلَا يَجُوزُ اللَّعِبُ بِالْخَوَاتِيمِ وَالْأَرْبَعَةَ عَشَرَ وَكُلُّ ذَلِكَ وَأَشْبَاهُهُ قِمَارٌ حَتَّى لَعِبُ الصَّبِيَانِ بِالْجُوزِ هُوَ الْقِمَارُ...» (1)

و

ص: 37

1- فقه الرضا عليه السلام: ص 284 ح 4، و من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 58 باب حدّ شرب الخمر ح 5093.

و جایز نیست بازی با خواتیم و اربعة عشر و همه آن ها و چیزهای دیگری که شبیه آن

است قمار می باشد، و حتی بازی کودکان با گردو همان نیز قمار است، ...

و امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«... وَ أَمَّا الشَّطْرَنْجُ فَهِيَ الَّتِي قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَ اجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ، فَقَوْلُ الزُّورِ الْغِنَاءُ، وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ عَنْ جَمِيعِ ذَلِكَ لَفِي شُغْلٍ، مَا لَهُ وَ الْمَلَاهِي؟! قَانَ الْمَلَاهِي تَوْرَثُ قَسَاوَةِ الْقَلْبِ، وَ تَوْرَثُ التَّفَاقُ، وَ...» (1)

و اما شطرنج، همان است که خدای عزوجل در مورد آن فرموده است: از پلیدی از بت ها

بت پرستی) اجتناب ورزید، و از سخن ناروا دوری کنید و «سخن ناروا» غنا است، و همانا مؤمن از تمامی این کارها به کار دیگر است، مؤمن را چه به آلات لهو، (مؤمن و شطرنج بازی و مطربی؟! زیرا استعمال) آلات لهو، قساوت قلب می آورد، و دورویی را به یادگار می نهد، ...

حکم غنا و موسیقی چیست؟

سؤال: آیا غنا و موسیقی در اسلام حرام است؟ دلیل آن را ذکر فرمایید. جواب - غنا بر دو قسم است: یکم از حنجره، دوم از آلت و یا آلاتی که برای غنا و طرب بنیان گذاری شده اند، و صدایی را که از آن ها تولید می گردد موسیقی می گویند. برای قسمت یکم و دوم آیات و روایاتی می باشد که برخی از آن ها را پیش تر آورده ایم، و در آن روایاتی است که بر حرمت نواختن این آلات تصریح شده است،

و در آن آیات و احادیث نیامده است که اگر مطرب بود حرام است و اگر مطرب نبود حلال می باشد، بلکه نواختن و استعمال آن ها به طور مطلق حرام می باشد، بلکه ساختن و خرید و فروش و نگهداری آن ها نیز حرام است، و ما در این جا برخی از آن روایات را می آوریم:

ص: 38

1- الأصول السَّيِّئَةُ عَشْر (دار الحديث) : ص 199 كتاب زيد التَّرْسِي: زيد، عن أبي عبد الله عليه السلام، قال: سأله بعض أصحابنا عن طلب الصيد، وقال له: إني رجل ألهو بطلب الصيد وضرب الصَّوَالِجِ وَ أَلْهَوُ بَلْعِبِ الشَّطْرَنْجِ قَالَ: فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَمَّا الْصَّيْدُ فَإِنَّهُ مُبْتَغَى بَاطِلٌ وَ إِنَّمَا أَحَلَّ اللَّهُ الْصَّيْدَ لِمَنْ أَضْمَرَ طَرًّا إِلَى الْصَّيْدِ فَلَيْسَ الْمُضْمِرُ طَرًّا إِلَى طَلْبِهِ سَعْيُهُ فِيهِ بَاطِلٌ وَ يَحِبُّ عَلَيْهِ التَّقْصِيرُ فِي الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ جَمِيعًا إِذَا كَانَ مُضْمِرًا إِلَى أَكْلِهِ وَ إِنْ كَانَ مِمَّنْ يَطْلُبُهُ لِلتَّجَارَةِ وَ لَيْسَتْ لَهُ حِرْفَةٌ إِلَّا مَنْ طَلَبَ الْصَّيْدَ فَإِنَّ سَعْيَهُ حَقٌّ وَ عَلَيْهِ التَّمَامُ فِي الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ لِأَنَّ ذَلِكَ تِجَارَتُهُ فَهُوَ بِمَنْزِلَةِ صَاحِبِ الدُّورِ الَّذِي يَدُورُ الْأَسْوَاقَ فِي طَلْبِ التَّجَارَةِ أَوْ كَالْمُكَارِي وَ الْمَلَّاحِ وَ مَنْ طَلَبَهُ لِأَهْيَاءٍ وَ أَشْرَاءٍ وَ بَطْرًا فَإِنَّ سَعْيَهُ ذَلِكَ سَعْيٌ بَاطِلٌ وَ سَفَرٌ بَاطِلٌ وَ عَلَيْهِ التَّمَامُ فِي الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ وَ إِنْ الْمُؤْمِنُ لَفِي شُغْلٍ مِنْ ذَلِكَ شَغَلَهُ طَلْبُ الْآخِرَةِ عَنْ الْمَلَاهِي. وَ أَمَّا الشَّطْرَنْجُ فَهُوَ الَّذِي قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَ اجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ الْغِنَاءُ، وَ وَرَثُ النِّفَاقِ. وَ إِنْ الْمُؤْمِنُ عَنْ جَمِيعِ ذَلِكَ لَفِي شُغْلٍ مَا لَهُ وَ لِلْمَلَاهِي فَانِ الْمَلَاهِي تَوْرَثُ قَسَاوَةِ الْقَلْبِ وَ تَوْرَثُ النِّفَاقِ. وَ مَا ضَرَبُكَ بِالصَّوَالِجِ فَانِ الشَّيْطَانَ مَعَكَ يَرْكُضُ وَ الْمَلَائِكَةُ تَنْفِرُ عَنْكَ. وَ أَنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ لَمْ تُوجَرْ وَ مَنْ عَثَرَ بِهِ دَابَّتُهُ فَمَاتَ دَخَلَ النَّارَ. از او: بحار الأنوار: ج 73 ص 356 ب 67 ح 22 و مستدرک الوسائل: ج 13 ص 222 ب 81 ح 3/15188 .

نهی رسول الله صلی الله علیه و آله عن اللَّعِبِ بِالزَّرْدِ وَ الشُّطْرُنْجِ وَ الْكُوبَةِ وَ الْعَرَطَةِ وَ هِيَ الطُّبُورُ وَ الْعُودُ .. «(1)

رسول خدا صلی الله علیه و آله از بازی کردن با زرد و شطرنج و طبل و طنبور و سه تار و

دیگر ابزارهای موسیقی... نهی فرمودند.

سؤال: حکمت تحریم موسیقی چیست؟

جواب: در بیان محکم قرآن کریم است که، پیامبری را که فرستاده ایم آن چه را که پلید و منفور و زیانبار است بر شما از جانب ما حرام می کند و آن چه را که طیب و پاکیزه است حلال می نماید:

«... وَ يُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ...» (2) ... و بر آنان هر پلید منفوری را حرام می گرداند، و احکام پررنج و مشقتی را چون زنجیر که

برگردنشان نهاده شده از آنان بر می دارد.... و به علم تجربی و واقع ثابت شده است که موسیقی زیان های جبران ناپذیری بر جسم و روح و روان و اعصاب انسان و حیوان وارد می نماید، برای اطلاع مستند از برخی از آن آسیب های جدی به کتاب تأثیر موسیقی بر اعصاب و روان نوشته علی اکبر خوروش مراجعه شود.

والله العالم .

ص: 39

1- من لايحضره الفقيه: ج 4 ص 3 ح 4998 - قال أبو جعفر محمد بن الحسين بن موسى بن بابويه القميّ الفقيه نزيل الرّيّ مصتّف هذا الكتاب رضي الله عنه وأرضاه: روي عن شعيب بن واقد، عن الحسين بن زيد، عن الصادق جعفر بن محمد، عن أبيه، عن آبائه، عن أمير المؤمنين علي بن أبي طالب عليهم السلام قال: «و الأما لي، الشّيخ الصدوق: ص 424 مجلس 66 ح 1 حدّثنا حمزة بن محمد بن أحمد بن جعفر بن محمد بن زيد بن علي بن الحسين بن علي بن أبي طالب عليهم السلام قال: حدّثني أبو عبد الله عبد العزيز بن محمّد بن عيسى الأبهريّ قال: حدّثنا أبو عبد الله محمد بن زكريا الجوهري الغلابي البصري قال: حدّثنا شعيب بن واقد قال: حدّثنا الحسين بن زيد، عن الصادق جعفر بن محمّد، عن أبيه، عن آبائه، عن أمير المؤمنين عليهم السلام قال:.. از او: مكارم الأخلاق: ص 425 و مجموعه ورام: ج 2 ص 257.

2- سوره (7) الأعراف آيه 158: « الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَبِنَهْيِهِمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ..».

- 1- سوره (34) سبأ آیه 46.
- 2- سوره (30) الروم آیه 31: « فِطَرَتَ اللّٰهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ».
- 3- سوره (19) التوبة آیه 105: « وَقُلْ اَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ اِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ».
- 4- سوره (6) الأنعام آیه 154: « وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ».
- 5- سوره (7) الأعراف آیه 158.
- 6- سوره (8) الأنفال آیه 38.
- 7- سوره (4) النساء آیه 14: «... وَمَنْ يُطِيعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ».
- سوره (4) النساء آیه 60: « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ».
- سوره (4) النساء آیه 70: « مَوْمَنٌ يُطِيعِ اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ».
- سوره (4) النساء آیه 81: « مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللّٰهَ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ».
- سوره (24) النور آیه 53: « و من يطع الله ورسوله ويخش الله ويتقه فأولئك هم الفائزون ».
- سوره (33) الأحزاب آیه 72: «... وَمَنْ يُطِيعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ».
- سوره (48) الفتح آیه 81: «... وَمَنْ يُطِيعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَ مَنْ يَتَوَلَّ يَٰعَذَابُهُ عَذَابًا أَلِيمًا ».

8- سوره (76) الدھر (الإنسان) آیه 4: « إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ».

9- بحار الأنوار: ج 6 ص 249 ب 8 و ج 58، ص 78: النبي صلى الله عليه و آله: « ما خلقهم للفناء بل خلقهم للبقاء، وإنما تنفقون من دار إلى دار پیامبر اکرم صلى الله عليه و آله فرمودند: شما برای نابود شدن آفریده نشده اید، بلکه آفریده شده اند تا بمانید و جاودانی شوید و همانا از خانه ای (دنیا) به خانه دیگر (آخرت) منتقل می شوید.

و غرر الحکم: ص 133 ح 2291: « إِنَّمَا خُلِقْتُمْ لِلْبَقَاءِ لَا لِلْفَنَاءِ، وَإِنَّكُمْ فِي دَارِ بُلْعَةٍ وَمَنْزِلِ قُلْعَةٍ ».

10- «أنت كما أحبُّ فأجعلني كما تحبُّ». امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: پروردگارا! تو

همانطوری که من دوست دارم، مرا هم همان گونه کن که خود دوست می داری.

الخصال: ج 2 ص 420، روضة الواعظین: ج 1 ص 109، بحار الأنوار: ج 74 ص 402 ب 15 و ج 91

ص 92 ب 32.

11- سوره (6) الأنعام آیه 44: « فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ »..

12- سوره (14) ابراهیم علیه السلام آیه 23: «... وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِّنْ سُلْطٰنٍ إِلَّا أَن دَعَوْتُكُمْ فَآسَ تَجِبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ » .

13- سوره (51) الذاریات آیه 56.

14- فرازی از دعای شریف ندبه که از امام جعفر صادق و حضرت صاحب الأمر علیهما السلام

نقل شده است.

15 - الکافی: ج 2 ص 414 باب أدنی ما یكون به العبد مؤمنا ... ح 1.

16- کنزالفوائد: ج 1 ص 352، وسائل الشیعة: ج 27 ص 169 ب 12 ح 33515، بحار الأنوار: ج 2 ص 260

ب 31 ح 17 و ج 71 ص 28 ب 18 ح 7، مستدرک الوسائل: ج 12 ص 217 ب 14 ح 1.2

17 - الکافی: ج 1 ص 58 باب البدع و الرأي والمقاییس ... ح 19.

ص: 41

18- بصائر الدرجات: ص 148 ب 13 ح 7.

19 - الكافي: ج 1 ص 54 باب البدع و... ح 2، عوالي اللآلي: ج 4 ص 70 جملة 2 ح 39، نهج الحق:

ص 37، منية المرید: ص 186، وسائل الشيعة: ج 16 ص 269 ب 4 ح 21538، بحار الأنوار: ج 105

ص 15 اجازة 28.

20- بحار الأنوار: ج 4 ص 234.

21- إرشاد القلوب: ج 1 ص 69 ب 17.

22- رجال الكشي: ص 493 ح 946، علل الشرائع: ج 1 ص 235 ب 171 ح 1، عيون أخبار الرضا

عليه السلام: ج 1 ص 112 ب 10 ح 2، الغيبة، الشيخ الطوسي: ص 63، وسائل الشيعة: ج 16

ص 271 ب 40 ح 21546، بحار الأنوار: ج 48 ص 252 ب 10.

23- سورة (17) اسراء: آية 37.

24 - الكافي: ج 6 ص 432 باب الغناء.... ح 10، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 221 ب 80 ح 15182 -

2 و 15186 - 4.

25- سورة (17) الإسراء آية 65.

26- سورة (21) الأنبياء آيات 17 الى 19.

27 - الكافي: ج 6 ص 433 باب الغناء... ح 10، دعائم الإسلام: ج 2 ص 206 فصل 4 ح 753، وسائل الشيعة: ج 17 ص 303 ب 99

ح 22608، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 216 ب 79

ح 15164 - 5.

28- سورة (22) الحج آية 31.

29 - الكافي: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 1، وسائل الشيعة: ج 17 ص 303 ب 99 ح 22602.

30 - الكافي: ج 6 ص 435 باب الترد و الشطرنج... ح 2 و 7، وسائل الشيعة: ج 17 ص 303 ب 99

ح 22595 و ص 308 ح 22619 و ص 318 ب 102 ح 22646

- 31- من لا يحضره الفقيه: ج4 ص 58 باب حدّ شرب الخمر و... ح 8093
- 32 - وسائل الشيعة: ج 17 ص 303 ب99 ح 22601.
- 33- مستدرک الوسائل: ج13 ص 214، 78- باب تحريم الغناء حتى في القرآن و... ح 15153-13.
- 34- دعائم الإسلام: ج2 ص 207 فصل 4 ح 757، وسائل الشيعة: ج 17 ص 308 ب99 ح 22613 و بحار الأنوار: ج 76 ص 245 ب99 - الغناء... ح 20، مستدرک الوسائل: ج13 ص 222 ب81 ح 15186-1.
- 35- مستدرک الوسائل: ج13 ص 214 ب78 ح 15156 - 16.
- 36- عوالي اللآلي: ج1 ص 244 فصل 9 ح 173، مستدرک الوسائل: ج13 ص 215 ب78 ح 15108 - 18.
- 37 - بحار الأنوار: ج 76 ص 244 ب99 ح 17.
- 38 - سورة (25) الفرقان آية 73.
- 39 - الكافي: ج6 ص 433 باب الغناء... ح13، وسائل الشيعة: ج 17 ص 304 ب99 ح 22598.
- 40- بحار الأنوار: ج 76 ص 240 ب99 ح 3 و5 از تفسير قمي: وَ مِنْ النَّاسِ ... قَالَ: الْغِنَاءُ وَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَ جَمِيعُ الْمَلَاهِي.
- 41- وسائل الشيعة: ج 17 ص 308 ب99 ح 22612.
- 42 - الكافي: ج6 ص 432، باب الغناء... ح9، وسائل الشيعة: ج 17 ص 316 ب 101 ح 22642.
- 43 - دعائم الإسلام: ج2 ص 208 فصل 4 ح 763، مستدرک الوسائل: ج13 ص 213 ب78 ح 15147-7.
- 44 - سورة (31) لقمان عليه السلام آية 7.
- 45- وسائل الشيعة: ج 17 ص 310 ب99 ح 22618 از تفسير مجمع البيان .

46 - مستدرک الوسائل: ج 13 ص 212 ب 78 ح 15142-2.

47- بحار الأنوار: ج 76 ص 249 ب 99 - الغناء... ح 23، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 213 ب 78 ح 15149-9.

48 - الكافي: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 4، من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 58 باب حد شرب الخمر و...، وسائل الشيعة: ج 17 ص 304 ب 99 ح 22599.

49- الكافي: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 4، وسائل الشيعة: ج 17 ص 304 ب 99 ح 22599، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 213 ب 78 باب تحريم الغناء حتى في القرآن ح 15149-9.

50 - الكافي: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 5، وسائل الشيعة: ج 17 ص 305 ب 99 ح 22600.

51- الكافي: ج 6 ص 433 باب الغناء... ح 16، وسائل الشيعة: ج 17 ص 307 ب 99 ح 22609.

52 - الكافي: ج 6 ص 432 باب الغناء... ح 8، وسائل الشيعة: ج 17 ص 306 ب 99 باب تحريم الغناء... ح 22604.

53 - سورة (31) لقمان عليه السلام آيه 20.

54- سورة (62) الجمعة آيه 12.

55- مستدرک الوسائل: ج 6 ص 24 ب 14 ح 6346 - 3.

56- بحار الأنوار: ج 22 ص 59 ب 37 تفسير الآيات.

57- سورة (24) التور آيه 38.

58- بحار الأنوار: ج 86 ص 195 تبين... ح 39.

59 - تفسير علي بن ابراهيم القمي: ج 2 ص 367 س 62، بحار الأنوار: ج 22 ص 72 ب 37 ح 24.

60 - مستدرک الوسائل: ج 1 ص 218 ح 15170-11.

61- الكافي: ج 6 ص 431 باب الغناء... ح 7 - علي بن ابراهيم، عن أبيه، عن النوفلي، عن

السكوّتي، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: قال رسول الله صلى الله عليه وآله. و دعائم

الإسلام: ج2 ص 207 ح 754، وسائل الشيعة: ج 17 ص 314، مستدرک الوسائل: ج13 ص 217 ح

6-15165.

62 - الكافي: ج6 ص 395 باب شارب الخمر... ح1، الأمالي، الشيخ الصدوق: ص 417 المجلس 65

ح1، بحار الأنوار: ج 76 ص 125 ح4.

63 - مستدرک الوسائل: ج13 ص 219 ح 15175-16.

64 - جامع الأخبار: ص180.

65 - دعائم الإسلام: ج2 ص 208 فصل 4 ح 761.

66 - الكافي: ج6 ص 631 كتاب الأشربة، باب الغناء ح2.

ثَوَابُ الْأَعْمَالِ وَعِقَابُ الْأَعْمَالِ : ص 244- وبهذا الإسناد ( ) عن محمد بن أحمد، عن محمد بن جعفر القمي رفعه إلى أبي عبد الله عليه السلام قال: الغناء عش النفاق، وشرب الخمر مفتاح كل شر، وشارب الخمر مكذب كتاب الله عز وجل، ولؤصدق الله وكل لاجتنب محارمه.

و علل الشرائع: ج2 ص 476 ب 244 ح 3 - حدثنا محمد بن الحسن رحمه الله قال: حدثنا محمد بن الحسن الصفار رحمه الله، عن يعقوب بن يزيد، عن إبراهيم، عن أبي يوسف، عن أبي بكر الحضرمي عن أحدهما (عليهما السلام) قال:

الْغِنَاءُ عَشُّ النَّفَاقِ وَالشُّرْبُ مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ وَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ كَعَابِدِ الْوَثْنِ مَكْذُوبٌ بِكِتَابِ اللَّهِ لَوْ صَدَّقَ كِتَابَ اللَّهِ لَحَرَّمَ اللَّهُ حَرَامَ اللَّهِ .

67 - الخصال: ج1 ص 24 ح 84 .

68 - دعائم الإسلام: ج2 ص 207 فصل 4 ح 756.

69 - وسائل الشيعة: ج 17 ص 83 ح 22047.

70- دعائم الإسلام: ج2 ص 209 فصل 4 ح 767.

71- جامع الأخبار: ص 154.

72- وسائل الشيعة: ج21 ص 443 ح 27536.

ص: 45

73 - الكافي ج:6 ص 433 ح 15، دعائم الاسلام: ج 2 ص 208 فصل 4 ح 762: بَيَّتْ الغناء بَيَّتْ لا تُؤْمِنُ

فيه الفَجِيعَةُ، و لا تُجَابُ في الدَّعْوَةِ، و لا تَدْ خُلُهُ الْمَلَائِكَةُ، وسائل الشيعة: ج 17

ص 303 ب 99 ح 22594، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 213 ب 78 ح 15146-6.

74- فقه الرضا عليه السلام: ص 282 ب 45.

75- جامع الأخبار: ص 154 فصل 115 وقال رسول الله صلى الله عليه وآله: از او : بحار الأنوار :

ج 76 ص 253 ح 12 و مستدرک الوسائل: ج 13 ص 215 ح 15179- 17 .

76- مستدرک الوسائل: ج 11 ص 372 ح 13294- 11 - أبو محمد الفضل بن شاذان في كتاب

الغيبية، حدَّثنا عبد الرحمان بن أبي نجران رضي الله عنه قال: حدَّثنا عاصم بن حميد قال: حدَّثنا أبو حمزة الثمالي، عن سعيد بن جبیر، عن عبد الله بن العباس قال: . و كفاية المهتدي في معرفة المهدي عليه السلام: ص 693 قال الشيخ السعيد أبو محمد بن شاذان عليه الرحمة و الرضوان : حدَّثنا عبد الرّحمان بن أبي نجران رضي الله عنه ....

تفسيرالقمي: ج 2 ص 303 فإنه حدَّثني أبي، عن سليمان بن مسلم الخشاب، عن عبد الله بن جريح المكي، عن عطاء بن أبي رباح، عن عبد الله بن عباس قال: حججنا مع رسول الله صلى الله عليه و آله حجة الوداع فأخذ بحلقة باب الكعبة ثم أقبل علينا بوجهه فقال:

ألا أخبركم بأشراط الساعة؟ و كان أدنى الناس منه يومئذ سلمان رحمة الله عليه ، فقال : بلى يا رسول الله ! فقال صلى الله عليه و آله:

«... يا سَلْمَانُ! ذَاكَ إِذَا انْتَهَكَتِ الْمَحَارِمُ، وَ اكْتَسَبَتِ الْمَآثِمُ، وَ سَلَّطَ الْأَشْرَارُ عَلَى الْأَخْيَارِ، وَ يَفْشُو الْكِذْبُ، وَ تَظْهَرُ اللَّجَاجَةُ، وَ تَقْشُو الْفَاقَةُ، وَ يَتَبَاهُونَ فِي اللَّبَاسِ، وَ يَمْطَرُونَ فِي غَيْرِ أَوَانِ الْمَطَرِ، وَ يَسْتَحْسِنُونَ الْكُوبَةَ 1 وَ الْمَعَازِفَ وَ يُنْكِرُونَ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ حَتَّى يَكُونَ الْمُؤْمِنُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ أَدَلَّ مَنْ فِي الْأُمَّةِ، وَ يُظْهَرُ قُرَاؤُهُمْ وَ عِبَادُهُمْ فِيمَا بَيْنَهُمُ التَّلَاؤْمُ؛ فَأَوْلَيْكَ يَدْعُونَ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاءِ أَوَاتِ الْأَرْجَاسِ وَ الْأَنْجَاسِ.»

77 - فقه الرضا عليه السلام: ص 284 ح 4، و من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 58 باب حدّ شرب

ص: 46

78 - الأصول الستة عشر (دار الحديث) : ص 199 كتاب زيد الترسى: زيد، عن أبي عبد الله

عليه السلام، قال: سأله بعض أصحابنا عن طلب الصيد، وقال له: إني رجل ألهو بطلب الصيد و ضرب الصّوالج و ألهو بلعب الشّطرنج قال:

فقال أبو عبد الله عليه السلام:

أَمَّا الصَّيْدُ فَإِنَّهُ مُبْتَغَىٰ بَاطِلٌ وَإِنَّمَا أَحَلَّ اللَّهُ الصَّيْدَ لِمَنْ أَضَّ طَرًّا إِلَى الصَّيْدِ فَلَيْسَ الْمُضْطَرُّ إِلَى طَلْبِهِ سَعِيَّهُ فِيهِ بَاطِلًا وَ يَجِبُ عَلَيْهِ التَّقْصِيرُ فِي الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ جَمِيعًا إِذَا كَانَ مُضْطَرًّا إِلَى أَكْلِهِ وَإِنْ كَانَ مِمَّنْ يَطْلُبُهُ لِلتَّجَارَةِ وَ لَيْسَتْ لَهُ حِرْفَةٌ إِلَّا مَنْ طَلَبَ الصَّيْدَ فَإِنَّ سَعِيَّهُ حَقٌّ وَ عَلَيْهِ التَّمَامُ فِي الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ لِأَنَّ ذَلِكَ تِجَارَتُهُ فَهُوَ بِمَنْزِلَةِ صَاحِبِ الدُّورِ الَّذِي يَدُورُ الْأَسْوَاقَ فِي طَلْبِ التَّجَارَةِ أَوْ كَالْمُكَارِي وَ الْمَلَّاحِ وَ مَنْ طَلَبَهُ لِأَهْيَاءٍ وَ أَشْرَاءٍ وَ بَطْرًا فَإِنَّ سَعِيَّهُ ذَلِكَ سَعِيٌّ بَاطِلٌ وَ سَفَرٌ بَاطِلٌ وَ عَلَيْهِ التَّمَامُ فِي الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ لَفِي شُغْلٍ مِنْ ذَلِكَ شَغَلَهُ طَلَبُ الْأَجْرَةِ عَنِ الْمَلَاهِي .

وَأَمَّا الشُّطْرُنْجُ فَهُوَ الَّذِي قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَ اجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ الْغِنَاءِ، وَ وُورِثَ النِّفَاقِ.

وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ عَنْ جَمِيعِ ذَلِكَ لَفِي شُغْلٍ مَا لَهُ وَ لِلْمَلَاهِي فَانِ الْمَلَاهِي تُورِثُ قَسَاوَةَ الْقَلْبِ وَ تُورِثُ النِّفَاقَ .

وَ مَا ضَرَبُكَ بِالصَّوَالِجِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَكَ يَرْكُضُ وَ الْمَلَائِكَةُ تَنْفِرُ عَنْكَ .

وَ أَنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ لَمْ تُوجِرْ وَ مَنْ عَثَرَ بِهِ دَابَّتُهُ فَمَاتَ دَخَلَ النَّارَ .

از او : بحار الأنوار: ج 73 ص 356 ب 67 ح 22 ومستدرک الوسائل: ج 13 ص 222 ب 81 ح 3/15188 .

79- من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 3 ح 4998 - قال أبو جعفر محمد بن الحسين بن موسى بن

بابويه القميّ الفقيه نزيل الرّيّ مصتّف هذا الكتاب رضي الله عنه و أرضاه: روي عن شعيب بن واقد، عن الحسين بن زيد، عن الصادق

جعفر بن محمد، عن أبيه، عن آبائه، عن أمير المؤمنين علي بن أبي طالب عليهم السلام قال : و الأما لي، الشّيخ الصدوق: ص 424 مجلس

66 ح 1 حدّثنا حمزة بن محمد بن أحمد بن جعفر بن محمد بن زيد بن علي بن الحسين بن علي بن أبي طالب عليهم السلام قال: حدّثني

أبو عبد الله عبد العزيز بن محمّد بن عيسى الأبهريّ قال: حدّثنا -

أبو عبد الله محمد بن زكريا الجوهري الغلابي البصري قال: حدّثنا شعيب بن واقد قال: حدّثنا الحسين بن زيد، عن الصادق جعفر بن محمّد، عن أبيه، عن أبائه، عن أمير المؤمنين

عليهم السّلام قال: . از او: مكارم الأخلاق: ص 425 و مجموعه وّام: ج 2 ص 257.

80 - سورة (7) الأعراف آيه 158: « الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۗ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ ۗ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۗ ».

ص: 48

القرآن الكريم، كلام الله سبحانه و تعالى.

الف

الإثني عشرية في الردّ على الصّوفية = نقدى جامع بر تصوف: المحدث الجليل الشّيخ محمد بن حسن الحرّ العامليّ (ت 1104 هـ)، مترجم: عباس جلالى، انتشارات انصاريان - قم، چاپ اول 1925هـ.

إرشاد القلوب: حسن بن أبي الحسن محمد الديلميّ (از علمای قرن 8)، نشر الرّضويّ - قم،

چاپ دوم 1409هـ.

و دارالأسوة، تهران، 1417هـ .

الأمالي: الشّيخ الصّدوق محمد بن عليّ بن الحسين بن بابويه القميّ (ت 381 هـ)، مكتبة الإسلامية ، 1362ش.

ب

بحار الأنوار: العلامة محمّد باقر المجلسي (ت 1111 هـ)، دار الكتب الإسلامية تهران ، چاپ چهارم 1362ش.

و مؤسسة الوفاء - بيروت، 1403.

بصائر الدرجات الكبرى: محمّد بن الحسن الصّفّار (ت 290 هـ)، انتشارات كتابخانه آية الله مرعشى نجفى، چاپ 2.

ت

تفسير القميّ: عليّ بن ابراهيم القميّ (ت 329هـ)، مؤسسه دارالكتاب - قم، چاپ سوم

1406هـ.

تهذيب الأحكام: شيخ الطائفة الحقّة محمد بن الحسن الطّوسّي (ت 460هـ)، دارالكتب

ص: 49

ثواب الأعمال و عقاب الأعمال: الشيخ الصدوق محمد بن علي بن بابويه القمي (ت 381 هـ)، نشر رضی 1364 ش.

ج

جامع الأخبار: محمد بن محمد السبزواري (قرن 7)، مؤسسة آل البيت عليهم السلام قم.

خ

الخصال: الشيخ الصدوق محمد بن علي بن بابويه (ت 381 هـ)، جامعه مدرسين حوزة علميه - قم .

د

دعائم الإسلام: نعمان بن محمد التميمي المغربي (ت 363 هـ)، دارالمعارف - مصر، چاپ دوم

1385 هـ.

ع

علل الشرائع: الشيخ الصدوق محمد بن علي بن بابويه (ت 381 هـ)، المطبعة الحيدريه - التجف الأشرف، 1386 هـ.

عوالي اللآلي العزیزية في الأحاديث الدينية: ابن أبي جمهور الأحسائي (ت 880 هـ)، تحقيق مجتبی عراقی، نشر سيد الشهداء - قم، چاپ اول 1405 هـ.

عيون أخبار الرضا عليه السلام: الشيخ الصدوق محمد بن علي بن بابويه (ت 381 هـ)، نشر مؤسسة الأعلمي - بيروت.

غ

غرر الحكم: عبدالواحد الأمدي التميمي (ت. 550 هـ)، دفتر تبلیغات اسلامی حوزة علميه - قم، چاپ اول 1366 ش.

ص: 50

الغيبة: شيخ الطائفة الحقة محمد بن الحسن الطوسي (ت460هـ)، مؤسسة المعارف الإسلامية - قم، چاپ اول 1411هـ.

ف

وفي فقه الرضا عليه السلام: تحقيق مؤسسة آل البيت عليهم السلام، چاپ كنگره جهانی امام رضا عليه السلام.

ک

الكافي: ثقة الإسلام أبو جعفر محمد بن يعقوب بن إسحاق الكليني الرازي (ت 329 هـ)، دارالكتب الإسلامية - تهران، چاپ سوم 1388 هـ

م

المقنع: الشيخ الصدوق أبو جعفر محمد بن علي بن بابويه القمي (ت 381 هـ)، نشر مؤسسه امام هادي عليه السلام - قم.

مجمع البيان في تفسير القرآن: فضل بن الحسن بن فضل الطوسي (ت 560)، نشر مؤسسه الأعلمي - بيروت.

مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل: الحاج ميرزا حسين الكوري الطبرسي (ت 1320 هـ)، مؤسسة آل البيت عليه السلام - قم، 1407 هـ

مكارم الأخلاق: أبو نصر حسن بن الفضل الطبرسي (از علمای قرن 6)، منشورات الشریف الرضي، قم.

و چاپ جامعه مدرّسين قم.

من لا يحضره الفقيه: الشيخ الصدوق محمد بن علي بن بابويه القمي (ت 381 هـ)، نشر جامعه مدرّسين حوزه علمیه - قم، چاپ دوم

1404 هـ

منية المرید في آداب المفید و المستفید: الشّهِيد الثّاني زين الدّين بن عليّ بن أحمد العامليّ

ص: 51

الشامي (ت 965 هـ)، انتشارات دفتر تبليغات اسلامي حوزة عمليه - قم، چاپ اول 1409 هـ.

ن

نهج الحق و كشف الصدق: العلامة حسن بن يوسف بن علي بن مطهر الحلبي (ت 729 هـ)،

چاپ 4، دارالهجرة - قم

و

وسائل الشيعة إلى تحصيل مسائل الشريعة: الشيخ محمد بن الحسن الحرّ العاملي (ت 1104 هـ)،

تحقيق مؤسسه آل البيت عليهم السلام - قم، چاپ اول 1411 هـ.

ص: 52

برخی از تالیفات فارسی حضرت آیت الله شیخ حیدر تربتی کربلائی مدّ ظلّه

آداب حج و عمره، اعمال و دعاهاى مستحب

از برکه غدیر تا بی کران عاشوراء

امامت اصل اصول دین محمدی صلی الله علیه وآله

امامت و رهبریّت حضرت فاطمة الزهرا سلام الله علیها

تبری و تویی اساس توحید

ترجمه زیارات ذبیح آل محمد صلی الله علیهم العاشورائیه

حجاب (نگاه، پوشش و روابط) از دیدگاه قرآن و عترت

حج در احادیث اهل بیت علیهم السلام

ربا اعلان جنگ با الله و رسولش

ریش تراشی از دیدگاه قرآن و عترت

غنا و موسیقی از دیدگاه قرآن و عترت

پاک نهاد دیرین حضرت زهیرین القین علیه السلام (دفاعیه)

پرسش و پاسخ جلد 1 پرتوی حق (پاسخ شیعه به شبهات وارد شده از جانب وهابیان)

پرسش و پاسخ جلد 2 (جبر و عصمت انبیاء، علم و عصمت اهل بیت علیهم السلام)

پرسش و پاسخ جلد 3 فضل طینت نور (در عزاداری)

پژوهش و واکاوی منابع، سند و اعتبار حدیث شریف کساء یمانی (دفاعیه)

پژوهش و واکاوی منابع، سند و اعتبار دعای صنمی قریش (دفاعیه)

پژوهش و واکاوی منابع، سند و اعتبار زیارت جامعه کبیره (دفاعیه)

پژوهش و واکاوی منابع، سند و اعتبار زیارت عاشوراء معروفه (دفاعیه)

پژوهش و واکاوی منابع، سند و اعتبار زیارت عاشوراء ناحیه مقدسه (دفاعیه)

پژوهشی نوپرامون حدیث شریف کسای یمانئ به روایت حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها

ص: 53

حریم و حیا

حضرت حرّ آزاد مرد شهید علیه السّلام (دفاعیه)

حلاج مرتدی به دار آویخته (ردّ تصوّف و فلسفه)

حور و آتش (دفاع از حضرت فاطمه و خدیجه سلام الله علیهما)

در محضر فقیه معارف جلد 1 و 2 و 3 مجموعه ای نفیس از پاسخ به سؤالات و شبهات معارفی،

قرآنی، فقهی، تاریخی، حدیثی، درایه و منبع شناسی

گزیده ای از فقه طه و آل یاسین علیهم صلوات الله (فقهی فتوائی؛ عبادات، معاملات و ...)

مناسک حج و عمره (فقهی فتوائی)

یکصد و ده حدیث معارفی

...و

ص: 54

بسمه تعالی

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

با اموال و جان های خود، در راه خدا جهاد نمایید، این برای شما بهتر است اگر بدانید.

(توبه : 41)

چند سالی است که مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه موفق به تولید نرم افزارهای تلفن همراه، کتاب خانه های دیجیتالی و عرضه آن به صورت رایگان شده است. این مرکز کاملاً مردمی بوده و با هدایا و نذورات و موقوفات و تخصیص سهم مبارک امام علیه السلام پشتیبانی می شود.

برای خدمت رسانی بیشتر شما هم می توانید در هر کجا که هستید به جمع افراد خیراندیش مرکز بپیوندید.

آیا می دانید هر پولی لایق خرج شدن در راه اهلبیت علیهم السلام نیست؟

و هر شخصی این توفیق را نخواهد داشت؟

به شما تبریک میگوئیم.

شماره کارت :

6104-3388-0008-7732

شماره حساب بانک ملت :

9586839652

شماره حساب شبا :

IR390120020000009586839652

به نام : (موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه)

مبالغ هدیه خود را واریز نمایید.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

